

T.C
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ANNEYE
BAĞLANMA STİLLERİ İLE BESLENME
ALİŞKANLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem GÜMÜŞ

İstanbul
Temmuz - 2020

T.C
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ANNEYE BAĞLANMA
STİLLERİ İLE BESLENME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem GÜMÜŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN

İstanbul

Temmuz - 2020

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne, Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Turgay ŞİRİN

Üye Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Durmuş ÜMMET

Onay Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Ortaokul Öğrencilerinin Anneye Bağlanma Stilleri İle Beslenme Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Gizem GÜMÜŞ
İmza

ÖNSÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Turgay ŞİRİN' e, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen kıymetli anne ve babama ve çok sevgili Eray ERSAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Gizem GÜMÜŞ

İstanbul, 2020

ÖZET
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ANNEYE BAĞLANMA STİLLERİ
İLE BESLENME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Gizem GÜMÜŞ

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞİRİN

Temmuz, 2020 - 71 Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin anneye bağlanma stilleri ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bunun yanında, bu anneye bağlanma stillerinin ve beslenme alışkanlıklarının katılımcıların demografik özellikleri açısından nasıl değişim gösterdiğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunda elverişli örnekleme metodu kullanılarak oluşturulan toplamda 246 ortaokul öğrencisi yer almaktadır. Araştırma, İlişkisel Tarama Modeli kullanılarak düzenlenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler, ‘Sosyodemografik Bilgi Formu’, ‘Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği’ ve ‘Beslenme Öz Yeterliği Ölçeği’ ile toplanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde, Bağımsız Gruplar t-Testi, ANOVA, Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis H Testi ve Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, Beslenme öz yeterliği ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü, kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanlarının cinsiyet, fast food tercihi ve hazır yiyecek sevme durumu değişkenlerine göre farklılaştığı; anne baba birliktelik durumu, ilaç kullanım durumu, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Marmara Anneye bağlanma stilleri ölçeğinin ise farklı boyutlar bağlamında cinsiyet, fast food tercihi ve hazır yiyecek sevme durumu değişkenlerine göre farklılaştığı; anne baba birliktelik durumu, ilaç kullanım durumu, anne ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:Ortaokul Öğrencileri, Beslenme Öz Yeterliği, Anneye Bağlanma Stilleri

ABSTRACT
**EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN MATERNAL
ATTACHMENT AND EATING HABITS AMONG MIDDLE SCHOOL
STUDENS**

Gizem GÜMÜŞ

Master, Family Counseling and Education

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Turgay ŞİRİN

July, 2020 - 71 Pages

The main purpose of this research is to examine the relationship between maternal attachment and eating habits. In addition to this, how these variables change according to demographic characteristics of sample group were examined. The sample group includes 246 middle school students. Convenience sampling was used in order to collect data. 'Socio-Demographic Information Form', 'Marmara Maternal Attachment Scale' and 'Eating Self Efficacy Scale' were used. Relational Survey Method were used in this research. Independent Sample t Test, ANOVA, Kruskal Wallis H Test and Mann Whitney U Test and Correlation Analysis were used. The results of the research indicates that there is a meaningful positive correlation between eating self efficacy and secure attachment. Also, meaningful positive relationship is found between eating self efficacy and avoident, anxious and unresolved attachment. Children's Nutrition Self-Efficacy Scale scores differed according to gender, fast food preference and liking for fast food; It was determined that it did not differ according to the variables of the parents' togetherness, drug use status, and the education level of the mother and father. It was found that the Marmara Attachment Styles with Mother Scale differentiated the variables of gender, fast food preference and ready food liking; It was determined that it did not differ according to the variables of the parents' togetherness, drug use status, and the education level of the mother and father in terms of sub dimensions.

Key Words: Middle Scool Students, Eating Self Efficacy, Maternal Attachment

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	2
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	5
KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	5
2.1. Bağlanma.....	5
2.1.1. Bağlanmanın Kökenleri (Etiyolojisi)	5
2.1.2. Bağlanma Kavramının Tarihçesi.....	6
2.1.3. Bağlanma Kavramı.....	6
2.1.4. Bağlanmanın Evreleri.....	9
2.1.5. Bağlanma Davranışının Temel Özellikleri.....	10
2.1.6. Bağlanma Davranışını Etkileyen Faktörler	11
2.1.7. Bağlanma Araştırmaları	11
2.1.7.1. Mary Ainsworth: Yabancı Durum Deneyi	12
2.1.7.2. Harlow'un Deneyi	13
2.1.8. Bowlby Bağlanma Kuramı ve İçsel Çalışan Modeller.....	14
2.1.9. Dörtlü Bağlanma Modeli.....	15
2.2. Beslenme	17
2.2.1. Beslenmenin Tanımı	17
2.2.3. Ekolojik Sistem Modeli.....	18
2.2.4. Beslenmeyi Etkileyen Faktörler	19
2.2.5. Dengeli ve Dengesiz Beslenme	19
2.2.6. Sağlıksız Beslenmenin Sebep Olduğu Sağlık Sorunları	20

2.2.7. Ebeveyn Davranışları ve Beslenme.....	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	22
YÖNTEM.....	22
3.1. Araştırmanın Modeli	22
3.2. Evren ve Örneklem.....	23
3.3. Veri Toplama Araçları.....	23
3.3.1. Sosyodemografik Veri Formu	23
3.3.2. Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği	24
3.3.3. Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	25
3.4. Araştırma Süreci.....	25
3.5. Verilerin Analizi.....	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	26
BULGULAR	26
4.1. Betimsel İstatistikler.....	26
4.2. Araştırmanın Temel Problemine Dair Bulgular	29
4.3. Araştırmanın Alt Problemlerine (Demografik Özelliklere) Dair Bulgular	30
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	38
TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	38
5.1. Tartışma.....	38
5.2. Sonuç.....	45
5.3. Öneriler.....	46
KAYNAKÇA	47
EKLER	53
EK 1 : ÇOCUK BESLENME ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ	53
EK 2: MARMARA ANNEYE BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ.....	55
EK 3: ÖLÇEK İZİNLERİ	58
EK 4: ETİK KURUL İZİNİ.....	61

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Bağlanma Türleri.....	15
Tablo 4.1.2: Demografik Değişkenler İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı	26
Tablo 4.1.3: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistikler.....	27
Tablo 4.1.4: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi	28
Tablo 5.2.1: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları ...	29
Tablo 4.3.1: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanları İle Araştırmanın Açık Uçlu Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	30
Tablo 4.3.2: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	31
Tablo 4.3.3: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Anne Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	32
Tablo 4.3.4: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının İlaç Kullanım Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	33
Tablo 4.3.5: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Fast Food Tercihi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	34
Tablo 4.3.6: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Hazır Yiyecek Sevme Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	35
Tablo 4.3.7: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları.....	36
Tablo 4.3.8: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	37

KISALTMALAR DİZİNİ

MABSÖ: Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÇBÖYÖ: Çocuk Beslenm Öz Yeterlik Öleği

SPSS: Statistical Package For Social Sciences

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Annelerinin çocuklarının, fiziksel, psikolojik ve biyolojik gelişiminde önemli bir rol oynadığı yıllar süren araştırmalarla kanıtlanmış bir gerçektir. Anne, çocuğun gelişim sürecinde gösterdiği davranışlarla oluşacak bağlanma stilinde belirleyici bir role sahiptir. Bağlanma stillerinin ortaya çıkmasında, ebeveyn tutumlarının son derece önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde bağlanma, bebeğin annesi veya bakımverenle arasında gelişen bilişsel, beyinsel ve duygusal süreçlerini tüm yaşam boyunca etkileyebilme potansiyeline sahiptir (Onar, 2017:1). Çocuk gelişimi açısından bakıldığında okul dönemi çocukların gelişim süreçlerini etkileyen, büyüme ve gelişmenin son derece hızlı olduğu, karakter ve kişilik özelliklerinin belirlenmeye başladığı ve en önemlisi de temel davranış ve alışkanlıkların kolay bir şekilde kazandırılabilirdiği çocuğun yaşamındaki en önemli dönemlerden bir tanesidir (Demiriz ve Dinçer, 2001: 11). Yapılan araştırmalar, bağlanma stillerinin bireylerin gelecekteki kişilik yapıları ve davranışları üzerinde önemli etkileri olduğunu bildirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bağlanma stilinin kişinin yaşamı üzerinde çok önemli etkileri olan bir değişken olduğu söylenebilir. Beslenme, yaşamın sürdürülebilmesi için en temel ihtiyaçtır. Her canlı yaşamsal faaliyetlerini beslenme sürdürebilmektedir. Büyüme, gelişme, rahatsızlıklara karşı dirençli olarak, beden ve zihinin birlikte olabilecek en verimli şekilde çalışabilmesi ve sağlıklı bir yaşam sürülebilmesi için beslenme en önemli faktörlerden bir tanesidir (Baysal, 1993:97).

Yapılan çalışmalar, bağlanmanın en temel ilkelerinden bir tanesi olarak fizyoloji ihtiyaçların karşılanması olduğunu göstermiştir. Fizyolojik ihtiyaçların en başında da beslenme gelmektedir. Bu bağlamda bağlanma ve beslenme ya da bakımverme arasında bebeklik ve erken çocukluk döneminde son derece kuvvetli bir ilişkinin olduğu muhakkaktır. Bağlanma ve beslenme arasındaki ilişkinin ilerleyen yaşam dönemlerinde de incelenmesi literatürdeki önemli bir boşluğu doldurarak bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlayacaktır.

1.1. Problem

Araştırmanın temel problemini ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları ile Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?’ sorusu oluşturmaktadır.

Alt Problemler;

- Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları demografik özelliklere (Cinsiyet, ebeveynlerin medeni durum, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, düzenli ilaç kullanım durumu, hazır yiyecekleri sevme durumu, tercih edilen fast food türü, vücut ağırlığı) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları demografik özelliklere (Cinsiyet, ebeveynlerin medeni durum, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, düzenli ilaç kullanım durumu, hazır yiyecekleri sevme durumu, tercih edilen fast food türü, vücut ağırlığı) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları ile Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları arasındaki ilişkinin saptanması ve bu değişkenlerin demografik özelliklere göre nasıl farklılık gösterdiğinin incelenmesidir.

1.3. Önem

Psikolojinin, üzerine oldukça fazla sayıda araştırma yapılmış olan kıymetli konusu bağlanma stilleri ile biyolojik ve fiziksel gelişimi etkileyecek güce sahip olan beslenme davranışını ele alarak bunların ilişkisini inceleyen, doğrudan bu konuları baz alan literatürde bir araştırma yapılmamış olduğu görülmektedir.

Bu değişkenler kullanarak (bağlanma stilleri ve beslenme alışkanlığı) bir çocuğun gelişimi inceleyen üç alanın (fiziksel, biyolojik ve psikolojik) birbiriyle ve farklı demografik özelliklerle olan ilişkisini görmek son derece önemlidir. Bu amaç doğrultusunda bağlanma stilleri ve beslenme alışkanlığı üzerinde etkili olabileceği düşünölen sosyo-demografik özellikler gibi çeşitli değişkenler de değerlendirilmiştir.

Araştırmaya özgünlük ve değer katan en önemli husus, bu değişkenleri konu alan çalışmanın şimdiye kadar literatürde araştırılmamış olmasıdır. Bağlanma stilleri ve beslenme alışkanlıkları ayrı ayrı bir çok kıymetli araştırmanın başrolü olsalar da ikisinin birbiriyle olan ilişkisine bakılmamış birbirleri ile olan ilişkileri araştırılmamıştır. Bir çocuğunun yaşam boyu izlerini taşıyacağı bir durum olan anneye bağlılığının, hayat boyu devam ettireceği ve yaşamın en temel bileşenlerinden bir tanesi olan beslenme davranışıyla olan ilişkisinin incelenmesi bakımından “ilk” ve “özgün” bir değere sahiptir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları aşağıda verilmiştir.

1. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencileri ve annelerinin, kendilerine verilen ölçme araçlarını içtenlikle, doğru ve gerçek durumlarını yansıtacak bir biçimde cevaplandırdıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir.

1. Bu çalışmada elde edilen bulgular 2018-2019 yılları içinde İstanbul ilinin Avrupa Yakası'nda yaşayan 250 ortaokul öğrencisi ve anneleri ile sınırlıdır .
2. Araştırmada bulguları, Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ile toplanan bulgular ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağlanma: Yeni doğana, bakım vereni tarafından kendini emniyette hissettiği, varolacağı çevreyi keşfedebileceği güvenilir ortamın oluşturulma sürecidir (Tüzün ve Sayar, 2006). Çocuk ve bakım veren arasındaki ilişkinin yapısına göre güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma olmak üzere dört temel bağlanma stili bulunmaktadır.

Beslenme: İnsanın, büyüüp gelişmesi, sağlıklı ve üretken olarak hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan besin öğelerini yeterli miktarda vücuduna alıp kullanmasıdır (Müftüoğlu, 2003).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1.Bağlanma

2.1.1. Bağlanmanın Kökenleri (Etiyolojisi)

Biyolojik olarak değerlendirildiğinde insan, diğer türlere göre daha uzun bir süre boyunca kendi ebeveynlerinin desteği ve yardımı ile hayatta kalır. Bu süreç, insanın toplu bir şekilde yaşamı sürdürmeye olan eğilimi ve ihtiyacı olarak açıklansa da bunun yanında bağlanmaya olan gereksinimin önemini göstermektedir (Soysal vd., 2000: 75). Bağlanma kuramlarının, topluluktaki genç üyelerin korunmasını teşvik etmesi ve dolayısıyla türlerin hayatta kalmasına katkıda bulunması sebebiyle evrimsel açıdan oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Bowlby, bağlanma davranışına yetişkinlerin gençlerini korumasını sağlamak temeline dayanan Darwinin görüşlerine dayanan evrimsel bir bakış açısı ile yaklaşmıştır (Thompson, 2002: 165). Bağlanma, birçok türdeki gibi iyi bakım verenle yakınlık kurarak bireyin hayatta kalmasına olanak sağlar. Dolayısıyla, açlık ve soğuk gibi yaşamsal tehlike içerebilecek daha bir çok durumlardan ve yırtıcı hayvanlardan gelebilecek zarardan korunmayı sağlamaktadır (Bowlby, 1980, s. 38- 39).

Etolojik çalışmalar, insan olmayan primatların ve diğer hayvanların, muhtemelen içgüdüsel olan ve doğuştan gelen eğilimleri tarafından yönlendirilen bağlanmaya yönelik davranış kalıpları sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, bir içgüdüsel bağlanma sistemi olan 'basımlama' ile son derecede belirgin bir biçimde örneklendirilebilir. Basımlama, bir hayvanın davranışsal gelişiminin ilk birkaç saatinde doğuştan gelen davranış kalıplarını ortaya çıkmasıdır ve yavrunun doğumun ilk birkaç saatinde anneye bir tür bağlanma göstermesidir.

Böylece, hayvan yavruları, gelişim sürecinin daha en başlarında kritik bir dönemde annesine bağlanmış olur. İnsanlarda ise basımlama davranışının varlığı son derece tartışmalı olmakla birlikte, araştırmacılar yaşamın ilk yılları boyunca ortaya çıkan bağlanma ve bağlanma davranışının ortaya çıktığı kritik döneme hassas bir şekilde yaklaşmaktadır; hayvanlarda çok kısa süren bakım verene bağlanma süreci insanlarda saatler yerine bir kaç yıl olacak şekilde uzun bir süreç içerisinde içinde ortaya çıkar (Kaplan ve Saddock, 2007: 98)

2.1.2. Bağlanma Kavramının Tarihçesi

Bağlanma kavramının kökeni on üçüncü yüzyıldan temel almaktadır, “to attach”, “bağ” kavramının etimolojik (dilbilim) olarak anlamı, bir göreve bağlılık veya bir görevi tamamlamaktır. Fransız asıllı bir yazar filozof olan J. J. Rousseau'nun anne ve bebek ilişkisi kavramını kullanan ilk araştırmacılardan bir tanesi olduğu söylenebilir (Goulet vd., 1998:1072).

Bağlanma kuramı, bir İngiliz psikanalisti olan John Bowlby'nin (1907-1990) çalışmaları ile literatüre girmiştir. Bağlanma kuramı, başta John Bowlby, Mary Ainsworth ve Harlow'un çalışmaları neticesinde geliştirilmiş ve bağlanma kuramcılar tarafından iki birey arasında olan güçlü bir bağ şeklinde tanımlanmıştır. Bowlby, bağlanma kuramının en temelinde çocuğun bakımverene bağlanma sürecini araştırmıştır. Bu kuram, Ainsworth ve Harlow'un yaptığı araştırmalar ile desteklemiş ve kurama oldukça önemli katkılar sağlamıştır (Bretherton, 1992: 759).

2.1.3. Bağlanma Kavramı

Bağlanma, bir kişiyi bir başkasıyla birleştiren kalıcı bir duygusal bağ olarak tanımlanabilir (Thompson, 2002: 165). Bowlby, bağlanma sürecinin kendisine özgü bir biçimde ilerlediğini, yalnızca üreme ve beslenme sistemlerinden beslenen bir yapısı olmadığı iddiasında bulunarak, evrimsel fonksiyonu bebeği büyüüp gelişmesine engel olan durumlardan koruyacak bir bağlanma figürü ile ilişki kurma davranışı olduğunu bildirmektedir (Bretherton, 1992: 766). Bağlanmalar, özellikle birey stres yaşarken, bağlanma nesnesine yakın olma ve temasta bulunma çabalarında birincil olarak görülmektedir (Thompson, 2002: 165).

Bağlanma teorisi temelinde, “insanın, belirli insanlara güçlü duygusal bağlar kurma eğilimi” bulunduğunu savunmaktadır (Bowlby, 1977: 201). Bu bağlanma sürecinde, erken bağlanma ilişkilerinin kalitesi bebeğin bağlanma figürüne bir güvenlik kaynağı olarak ne kadar güvendiğine bağlıdır (Ainsworth vd., 1978). Bu süreçte kurulan bağlanma ilişkisi dikkate alındığında, Bowlby bebeklikte belirlenen bu bağlanma sürecinden bağlanma davranışının insanları beşikten mezara kadar şekillendirdiğini söyleyerek insan yaşamı için son derecede önemli olduğunu vurgulamıştır (Bowlby, 1979:129).

Ancak, bebeğin sağlıklı ruhsal olarak sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi için gerekli ortamı sağlamak açısından anne ve çocuk arasında olan iletişim ne kadar erken kurulursa ve ne kadar sağlıklı olursa anne ve çocuk arasındaki bağlanma da o denli güçlü olacaktır (Onar,2017:1). Çocuk, bakım verenin kendisini bırakmayacağına ve bakımverenin onu önemseydiğini hissederse, güven duygusu ortaya çıkar; ancak çocuk bu duyguyu hissedemezse güvensizlik gelişmeye başlar (Cüceloğlu, 2005: 355).

Bağlanma örüntüleri, hayatın ilk dönemlerin belirlenen ve yaşam boyunca değişmeden devam ettiği düşünülen ve bireyin diğerleri ile ilişki kurma biçimine etki etmektedir. Bağlanma üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar göre erken çocukluk dönemlerinde şekillenen bağlanma stilleri gelecek dönemlerde çok az değişiklik göstermektedir (Thompson, 2002: 690).

Bowlby, bebeklerin bağlanma ve ayrılma deneyimleri üzerinde yaptığı çalışmalarında bağlanmanın merkezi bir motivasyon kuvveti oluşturduğunu ve anne-çocuk bağının birçok gelişimsel süreci ve kişilik yapısını etkileme potansiyeline sahip olan insan etkileşiminin önemli bir aracı olduğunu belirtmektedir (Kaplan ve Saddock, 2007: 97). Bağlanan kişiyi iyi koruyan tamamlayıcı davranış, bakım vermedir. Bu bir ebeveyn ya da diğer bir birey tarafınca yapılabilir. Bu davranışlar genellikle hastalık ve sıkıntı ortaya çıktığında belirlemektedir (Bowlby, 1980, s. 38- 39)

Çocuğun bağlandığı bakımveren özellikle çocuğun etrafını keşfettiği ve öğrenmeye başladığı süreçte korku, kaygı, tehdit, tehlike hissettiğinde tekrar geri dönülen bir yer olması sebebiyle, Bowlby bağlanılan bakım verenin güvenli bir liman olarak işlev gördüğünü de belirtmektedir.

Buradan yola çıkarak bağlanma, yaşamı sürdürebilmek için yakınlığı sürdürme, kaygı, endişe ve korku hissedildiğinde ayrılık stresi yaşama, çevreyi keşfedilmek için güvenli

alan, tehditten ve stresten korunmak için sığınlabilecek güvenli bir liman olarak işlev gören düzenleyici bir tür mekanizma olarak tanımlanabilir. Tüm bu işlevlerin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için çocuk ve bakımveren arasındaki ilişki gerekli düzeyde dengeli ve kaliteli olmalıdır. Bu koşullar sağlanamadığı zaman çocuk yaşamını sürdürebilmek için farklı yollar bulmak zorunda kalır. Bu farklı yollar da büyük oranda güvensiz bağlanma kapsamında belirlenen davranışları ve bakımverene bağımlılık gibi bir çok olumsuz duygu ve davranışları içermektedir (Sümer vd., 2015: 194).

Bağlanma yavaş yavaş gelişmektedir; bir bebeğin, daha güçlü, daha akıllı olarak algılanan ve kaygı ya da sıkıntıyı azaltabilen, tercih edilen bir kişiyle birlikte olmak istemesi ile sonuçlanır. Bağlanma böylece bebeklere güvenlik hissi verir. Bu süreç içerisinde anne ve bebek arasında olan etkileşim son derece kolay hale gelir. Birlikte geçen zamanın, anne ve bebek arasındaki aktivite miktarından daha önemli olduğu söylenebilir (Kaplan ve Saddock, 2007: 97).

Bebeğin anneye bağlanma sürecinde karşılaşılan temelde iki annelik davranışı gözlemlenmiştir. Bunların ilki, anne, bebeğinin davranış ve işaretlerini farketmesi ve anlayabilmesi, yanıtlayabilmesi, bebeğin biyolojik ve duygusal ihtiyaçlarını cevap vermesi gerekir. İkincisi ise annenin bebeği aktif olarak toplumsal bağlamda etkileşime girmesine olanak sağladığı vakit ortaya çıkar. Bununla birlikte, literatüre bakıldığında biyolojik ihtiyaçların karşılandığı ancak sosyal ihtiyaçları göz ardı edilen bebeklerin, bağlanma süreçlerinde çok farklı sorunlar ortaya çıkabileceği belirtilmektedir (Akt. Kavlak ve Şirin, 2009:191):

Hayatın başlangıç yılları özel ve sağlıklı ilişkiler kurabilmek için son derece mühim bir dönemdir. Bu süreçte, empati yapma, sıkıntıların paylaşılması, saldırganca davranışların önlenmesi ve sevebilme- başkaları tarafından sevilme gibi ilişkilerin yanında ilerleyen dönemlerdeki ilişkilerini etkileme potansiyeline sahip bağlanma örüntüleri oluşturulur. Bu sebeple sağlıklı ilişkiler oluşturabilmek adına hayatın ilk senelerinde olan bağlanma süreci bireyler için hayati bir etkiye sahiptir. (Çelik, 2009: 30).

Bağlanma kişinin dünyaya gelmesi ile başlayan bir gelişim sürecinde ortaya çıkan dışsal ve içsel değişimleri içerisinde barındıran çok boyutlu bir süreçtir. Bağlanma örüntüleri, kişinin diğer bireylerle oluşturduğu ilişkilerinin yapısına göre farklılaşabildiği gibi, kişinin ilerde diğerleri kuracağı ilişkileri de etkileme

potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte, bağlanmanın diğer insanlarla kurulan ilişkilerde oldukça önemli bir işleve sahip olduğu da belirtilebilir. Çünkü bireyler sağlıklı bir bağlanma kurduğunda bu ilişkilerinde güvende olduğu hissini temelinin oluşturacaktır (Çelik, 2009: 31).

Bowlby, bebeklerin bakım verenlerine duygusal açıdan bağlanma ve kendilerine bakım verenlerden ayrılma süreçlerinde yaşadıkları duygusal süreçleri açıklamayı amaçlamıştır. Bowlby bağlanma kuramı konusunda yaptığı araştırmalarda bakım verenlerden değişik zaman dilimlerinde ayrı olan bebeklerin gösterdiği davranışlar incelemiştir. Farklı bebeklerin bakım verenlerden ayrı kaldığında öngörülebilir bir şekilde protesto etme, umutsuzluk ve kopma/bağlanmanın çözülemesi olarak üç farklı temel tepki gösterdiğini gözlemlemiştir (Hazan ve Shaver, 1987, s. 511-512) Protesto etme sürecinde bebek bakım vereni yoğun bir şekilde arama, sakinleştirilmeye yönelik çabaların sonuçsuz kalması gibi davranışları içerisinde barındırmaktadır. Umutsuzluk tepkisinde ise bebek pasif davranır ve üzüntülü bir şekilde tepki verir. Kopma/Bağlanmanın çözülmesi tepkileri ise bebeğin bakım verene karşı savunmacı ve umursamaz bir şekilde davranması ve anneden kaçınmaya çalışan davranış örüntülerini içermektedir (Hazan ve Shaver, 1987, s. 512):.

2.1.4. Bağlanmanın Evreleri

Bağlanma sürecinin doğumdan başlayarak dört temel evre içerisinde oluştuğunu belirtmektedir.

İlk aşama: Doğumun ilk birkaç haftasında bebekler kendilerine bakanlarla oldukça yakın bir temas içerisinde bulunurlar, çevresindekilerin bebeğin yemek ve bakım gibi en temel gereksinimlerini karşıladıkları süreçtir (Matas vd., 1978: 547-556). Bağlanma öncesi dönem olarak da adlandırılmaktadır (Doğumdan 8 ya da 12 haftaya kadar), bebek anneye odaklıdır ve annenin gözlerini takip eder ve annenin sesine odaklanır (Kaplan ve Saddock, 2007: 98).

İkinci aşama: Bağlanma süreci olarak da adlandırılmaktadır, (8-12 haftadan 6 aya kadar), bebek çevresinde bir ya da daha fazla birey ile bağ kurma sürecindedir. Gerçek bağlanma bu evrede gerçekleşmektedir (Kaplan ve Saddock, 2007: 98). Bebekler bu aşamada tanıdığı ve tanımadığı kişilere karşı farklı davranışlar gösterirler. Bu süreç

içerisinde bebekler tanıdık olmayan nesne ve kişiler ile karşılaştıklarında bir tür “tedbir” tepkileri geliştirirler (Matas vd., 1978: 547-556).

Üçüncü aşama: Kesin bağlanma süreci olarak adlandırılır, (6 aydan 24 aya kadar), bebek bakım verenden ayrıldığı zaman ağlar ve diğer sıkıntı belirtilerini göstermeye başlar. Bu süreç bazen çok erken dönemler olan 3 aylık bebeklerde dahi görülebilmektedir. Bebek anne ile tekrar biraraya geldiği zaman ağlamayı bırakır. Bazı durumlarda bebek bakım verenin ilgilenmesine gerek kalmaksızın bakım vereni gördüğünde de ağlamayı bırakabilir (Kaplan ve Saddock, 2007: 98). Bu evrede güven ve korku duygusu gelişmektedir. Çocuklar bakım veren kişilerden ayrıldıkda “ayrılık korkusu” duyarlar. Bu korku, bakım veren ve çocuk arasındaki fiziksel ve duygusal ilişkiyi düzenleyici bir etkiye sahiptir. Çocuk ve bakımveren uzaklaştığında bakım veren ya da çocukdan biri mesafeyi azaltmaya yönelik harekete geçer (Matas vd., 1978: 547-556).

Dördüncü aşama: Son aşamadır (25 ay ve ilerisi), bakım veren figürü bağımsız bir birey olarak görülür ve bakım veren ve çocuk arasında kompleks bir ilişki kurulmaya başlar (Kaplan ve Saddock, 2007: 98). Bowlby (1982) ve Ainswort (1989) bu süreci çocuk ve bakım veren arasındaki bağlanma ile ilgili olarak çocukların ve bakım verenin en temel açısından üzerinde bağlanma türlerinin zaman içerisinde farklı tarzlara ayrıldığını belirtmişlerdir (Matas vd., 1978: 547-556).

2.1.5. Bağlanma Davranışının Temel Özellikleri

Bir çok farklı bağlanma türü bulunsa da her tür bağlanmada aşağıda verilen özellikler ortaktır (Bowlby, 2012:154-156);

- *Özellik (Specificity): Bağlanma davranışı genellikle bir ya da az sayıdaki birey üzerine yönlendirilir.*

• *Duyguların İlişkisi*: Yoğun bir şekilde yaşanan duyguların büyük bir bölümü bağlanma ilişkilerinin değişime sürme ve bozulma süreçlerinde ortaya çıkar. Bir bağ oluşumu, aşık olmak, birisini sevmek için bir bağ kurmak ve birisini bir başkası için üzme olarak kaybetmek olarak örneklendirilebilir. Benzer şekilde, sevdikleri kaybetme durumu da oldukça olumsuz duygular uyandırabilir.

• *Süre (Duration)*: Bağlanma, genellikle yaşam döngüsünün büyük bir bölümünde değişmeden devam eder. Ergenlik döneminde, bağlanma davranışlarında bazı değişimler olsa da erken bağlanmalar kolayca terk edilemez.

• *Ontogenetik (Ontogeny)*: Bağlanma davranışı doğumdan ilk dokuz ayı içerisinde gelişmekle birlikte bebek ortaya çıkan bağlanma stiliyle ve duygusal ve sosyal etkileşme seviyesiyle benzer şekilde ileri dönem ilişkilerinde bağlanma davranışı sergiler.

• *Öğrenme*: Bağlanma sürecinde bebek edindiği bağlar sayesinde tanıdığı kişileri tanımadıklarından etmeyi öğrenmektedir. Bu öğrenme sürecinde ödül-ceza sisteminin çok az katkısı bulunur.

• *Organizasyon (Organisation)*: Karmaşık bir biçimde başlayan bağlanma süreci ilerleyen süreçlerde bebeğin kendisi ve çevresi ile ilişkin modeller oluşmasını sağlar .

• *Biyolojik İşlev (Biological Function)*: Bağlanma davranışları tüm memeli hayvanlarda ortak olarak görülür. Türler arası davranışsal farklılıklar olsa da yakınlık arzusu memeli türündeki her hayvanda görülmektedir.

2.1.6. Bağlanma Davranışını Etkileyen Faktörler

Soysal vd. (2005:88) bağlanma sürecinde bir çok farklı faktörün etkili olduğunu aktarmaktadır. Bağlanma süreci çocuk faktörü açısından değerlendirildiğinde, Doğum süreçleri, nörolojik ve hormonal süreçler, genetik, cinsiyet ve mizaç özellikleri ve bilişsel ve motor faaliyetler etkili olduğu söylenebilir. Aile sistemi açısından değerlendirildiğinde ise, anne baba rolleri, aile öyküsü, sağlık durumu, aile içi ilişki örüntüleri, ebeveynlerin sorumlulukları vb. gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Son olarak da, kültür, cinsiyet rolleri, etnik köken, eğitim ve çevresel süreçleri içerisinde barındıran sosyo-kültürel faktörler bağlanma süreçlerinde rol oynamaktadır.

2.1.7. Bağlanma Araştırmaları

Bu bölümde bağlanma kuramının gelişimine öncülük eden çalışmaları ile ışık tutan Mary Ainsworth, John Bowlby ve Harry F. Harlow'un araştırmaları açıklanacaktır.

2.1.7.1. Mary Ainsworth: Yabancı Durum Deneyi

Ainsworth vd. (1978), “Yabancı Durum” olarak adlandırdıkları araştırmada Bowlby’nin bağlama teorisinin ana varsayımlarını test etmişlerdir. Bu araştırmada, 12-18 aylık bebekler düzenli bir biçimde kısa zamanlı olarak önce annelerinden ayrılır, daha sonra ise odada bir yabancı girer ve bebek bir süre yabancı ile kalır ve nihayetinde anne tekrar odaya girer. Bu şekilde bebeklerin nasıl bir bağlanmaya sahip oldukları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmadaki çocukların ayrılma, tekrar birleşme ve yabancı kişiyle yalnız kalma süreçlerinde verdikleri tepkileri inceleyen Ainsworth ve arkadaşları, yaptıkları araştırma sonucunda çocukların tepki biçimlerine göre güvenli, dirençli (anxious/ambivalent) ve kaçınan (avoidant) olmak üzere üç farklı türde bağlanma gösterdiklerini söylemişlerdir:

Güvenli bağlanma gösteren çocuklar, yalnız kaldıkları durumlarda normal olarak belirli bir ölçüde huzursuzluk yaşıyorlar fakat bir süre sonra sakinleşiyorlardı. Bakımveren ile yakınlık ve temas arayışında olup, bakımveren ve bebek tekrar birleşmenin ertesinde bebek kısa bir sürede sakinleşmekte ve ardından etrafını keşfetmeyi tekrar sürdürmekteydi (Ainsworth vd., 1978; Morgan, 2010:345).

Kaygılı/kararsız bağlanma yaşayan çocuklar bakım verenlerinden ayrı bir durumla olduğunda şiddetli şekilde kaygı, gerginlik ve kızgınlık hissetmekte, yabancı biri ile iletişimi kurmayı kabul etmemekte, bakımveren ile tekrar bir araya geldikten sonra da sakinleşmekte zorlanmakta ve etrafı keşfetmek yerine bakımverene sıkıca sarılıp ayrılmak istemekteydi. Ainsworth bu tip bağlanma gösteren çocukların bakımverenlerinin çocuğun ihtiyaçlarına karşı kayıtsız bir şekilde davrandıklarını söylemiştir (Ainsworth vd., 1978; Morgan, 2010:345).

Kaygılı- Kaçınan bağlanma yaşayan çocuklar ise bakımverenden ayrılmaktan herhangi bir şekilde etkilenmemekte, bakımverenle tekrar bir araya geldikten sonra da onlara yaklaşmaktan kaçınmakta ve daha ziyade oyuncaklarla ilgilenmekteydiler.

Çoğunlukla bakımverene karşı tepkisiz olmakla birlikte benzer bir şekilde odaya giren yabancı kişiye karşı da aynı tepkiyi vermekteydi (Ainsworth vd., 1978; Morgan, 2010: 345).

Bu kurama katkı olarak, Main ve Solomon *düzensiz bağlanma* kavramını tanımlamışlardır. düzensiz bağlanma yaşayan çocuklar deney esnasında garip davranışlarda bulundular. Odada , bir süre hareketsiz kalma, durmadan oda içerisinde koşuşturma, hareketsiz kalma ve bakıcılardan kaçma gibi davranışlar gösterirler (Main ve Solomon, 1990). Bu bağlanma türü en çok istismara uğrayan çocuklarda görülür. Araştırmalar, istismarın çocuğun duygularını düzenleme yeteneğini bozduğunu göstermiştir (Morgan, 2010:346).

2.1.7.2. Harlow'un Deneyi

Bağlanma ile ilgili diğer bir çalışma ise Harry Harlow'un maymunlar üzerinde yaptığı araştırmadır. Harlow, maymunları doğuştan izole etmenin ve bağlanmalarını engellemenin duygusal ve davranışsal etkilerini araştırmıştır (Kaplan ve Saddock, 2007:98).

Harry F. Harlow (1958), çocukların bebeklik sürecinde yeme ve gibi en temel ihtiyaçlarını bakımverenin karşılaması sebebiyle, bakımveren ile bebek arasında bir tür bağlılık ortaya çıktığını söylemiştir. Harry Harlow vd. (1958)'nin yaptığı çalışmada maymunlara iki farklı tercih hakkı verilmiştir, maymunlar kumaş ile kaplanmış veya demir bir çubuğa çıkıp süt içeceklerdir. Maymunların demir çubuğa çıkıp süt içtikten sonra hızlı bir şekilde tekrar kumaş kaplı alanlarına geri döndükleri gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonuçları Harlow'un bakımverenin bebeğin sadece fiziksel gereksinimlerini karşılamadığı, bakımverenin bununla birlikte rahatlık ve sıcaklık sağladığına yönelik hipotezlerini de destekler niteliktedir.

Harlow bir sonraki çalışmalarında ise bakımverenden uzakta ve sosyal yokluk içerisinde büyüyen Rhesus maymunları ile çalışmış ve Rhesus maymunlarının hayatlarının ilerleyen zamanlarında içe çekilme, iletişim başlatmada zorluk ve cinsel isteksizlik yaşadıkları ve maymunlarının bebeklerine karşı da ilgisiz davrandıkları sergiledikleri görülmüştür.

Harlow' un yaptığı çalışmalar neticesinde elde ettiği sonuçlar, bakımveren ile bebek arasında kurulan sevgi bağının yaşamın ilerleyen safhalarına yansıyan en önemli etkisinin, diğer insanlarla sonradan kurulan tüm ilişkilerde güven ilişkisini etkilemesi

olduğu söylenebilir (Akdağ, 2011, s. 4; Kaplan ve Saddock, 2007:98; Morgan,2010:344).

2.1.8. Bowlby Bağlanma Kuramı ve İçsel alışan Modeller

Bowlby (1988) bebek ile bakım verenin bağlanma sürecinde bebeklerin kendilerine ve çevrelerine yönelik algılar geliştirdiğini belirtmiş ve bunları içsel çalışan modeller (internal working models) veya zihinsel temsiller (mental representation) olarak adlandırmıştır. İçsel alışan modeller, çocuğun bakım, ilgi ve sevgiye değer biri olup olmadığı hakkında inanç ve beklentilerini içermektedir. Bu süreçte çocuklar hem kendilerine hem de diğer bireyler için onları çeşitli yönlerden tanımlayan zihinsel temsiller oluşturmaktadır. Buradan yola çıkararak, güvenli bağlanan bebeklerin, bakımveren ile sıcak, yakın ve tutarlı yaşantıları olacaktır. Bunun neticesinde de çevresindekileri güvenilir, sevilebilir ve iyi huylu bireyler olduklarına yönelik olumlu zihinsel temsiller geliştirmektedirler. Bakım veren kişi bebeğe yönelik tutarlı olmayan, uzak, tepkisiz ve reddedici bir yaklaşımda bulursa ise bebeklerin zihinlerinde diğer insanların güvenilemeyecek, soğuk ve duyarsız olduklarına yönelik olumsuz zihinsel temsiller oluşmaktadır. Bununla birlikte, kendilerine yönelik de sevilmeyen ve yeterli olmadığına dair olumsuz zihinsel temsiller oluşturacaklardır (Akt. Akhunlar, 2010: 4). Bu zihinsel modeller işlevsel olarak çalışan ve aktif bir şekilde bilgi işleyen şemalar olarak tanımlanabilir, bu şemalar bazı insanlar için güvenli fakat bazıları için de güvensiz olan ve oluştuğu andan sonra yaşamın sonuna kadar insanların davranışlarını etkileyen birer ilişki kurma örüntülerine dönüşmektedir (Sümer vd., 2015:194).

Bowlby'ye (1973) göre bağlanma sürecinde gelişim gösteren zihinsel modeller temel olarak iki farklı başlıkta konumlandırılabilir:

- Bunların ilki, bağlanma fiğrnn genel olarak korunma ve destek beklentisine cevap veren biri olarak algılanıp algılanmadığıdır.

- İkincisi ise, bireyin kendisini diğerleri, bilhassa da bağlanma figürü açısından yardıma etmeye değer biri olarak algılayıp algılamadığıdır.

Rasyonel açıdan bakıldığında, bu iki faktör birbirinden tamamen ayrıdır. Günlük yaşamda ise tamamen iç içe geçmiş haldedirler. Neticede, bağlanma figürü ve benlik algısı karşılıklı olarak birbirlerini tamamlayıcı bir şekilde birbirlerini doğrulayıcı bir biçimdedirler (s. 204). Dolayısıyla bu başlıklarından birincisi, çocuğun diğer insanlara imajını ilgili iken ikincisinin ise, çocuğun benlik imajı ile ilgili olduğu söylenebilir (Bartholomew ve Hoeowitz, 1991:226).

2.1.9. Dörtlü Bağlanma Modeli

Bowlby ve Ainsworth' ün bağlanma kuramı çalışmalarına en büyük katkıyı sunan araştırmacıların başında Bartholomew ve Horowitz'in geldiği söylenebilir. Bu model, Bowlby'nin ikili bağlanma zihinsel modeli (ben ve diğerleri) temelinde bulunan dört farklı kategoriden oluşan (güvenli, saplantılı, kaçınan ve korkulu bağlanma) modeli üzerine geliştirilmiş ve temellendirilmiştir (Bartholomew ve Hoeowitz, 1991: Sümer vd., 2015: 195).

İlerleyen zamanlarda yapılan çalışmalar, bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerinin iki temel zihinsel modele karşılık gelen bağlanmayla ilişkili kaygı ve kaçınma boyutlarını temsil ettiğini ortaya koymuştur. Zaman içerisinde bağlanma kaygısı ve bağlanma kaçınması temelinde açıklayan yeni dört kategorili yaklaşım literatürde en çok kabul edilen yaklaşımlardan bir tanesi olmuştur (Sümer, 2006:2 ; Fraley ve Shaver, 2000:142).

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma stillerini, olumlu ve olumsuz olarak temelde iki farklı kategoriye ayırmıştır. Zihinsel modellerin birbirleri ile kesişim gösterdiği noktada açıklamışlar ve dolayısıyla iki boyutun çaprazlanması sonucunda dört farklı bağlanma stilinin meydana geleceğini söylemişlerdir.

Şekil 1'de gösterildiği üzere, bu modele göre, bağlanma stillerini 'bağımlılık' ve 'kaçınma' boyutlarında farklılaşmaktadır. Bağımlılık kategorisini tanımlayan yatay düzlemde, yüksek bağımlılık diğerlerinin kabul ve takdirine ihtiyaç duyan bir benlik algısını göstermektedir. Düşük bağımlılık düzleminde de, içselleştirilmiş ve diğerlerinin kabulü veya tektirinde görece olarak daha bağımsız olarak açıklanabilecek benlik algısını göstermektedir.

Dikey düzlemde bulunan kaçınma boyutu diğerleri ile yakın ilişkilere girmeye yönelik istek düzeyini ve diğerleri ile kurulan ilişkilerdeki beklentileri gösterir. Kayıtsız ve korkulu bağlanan bireyler kaçınma açısından birbirlerine benzerlik gösterirken, olumlu benlik algısını sürdürmek amacıyla diğerlerine olan ihtiyaçları (bağımlılık) bağlamında ayrılırlar. Aynı şekilde, saplantılı ve korkulu bağlanan bireyler olumlu benlik değerini korumak amacıyla diğerlerine olan ihtiyaçları açısından benzeşim gösterirken, yakınlık kurma isteği konusunda ayrılmaktadırlar. Saplantılı bağlanan bireyleri ise bağımlılık ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla diğerlerine elde etme gayreti ile davranırlarken, korkulu bağlananlar nihayetinde hayal kırıklığına uğramamak için diğerleri ile yakınlık kurmaktan kaçınırlar (Sümer ve Güngör 1999: 76-77)

Şekil 2.1: Bağlanma Türleri

Benlik Algısı		Bağlanma Şekli
Olumlu benlik	Olumlu Diğerleri	Güvenli Bağlanma
Olumlu benlik	Olumsuz Diğerleri	Kayıtsız Bağlanma
Olumsuz benlik	Olumlu Diğerleri	Takıntılı Bağlanma
Olumsuz benlik	Olumsuz Diğerleri	Korkusuz Bağlanma

Tablo 2.1' de dörtlü bağlanma modeline göre benlik ve diğerleri algısına göre oluşan bağlanma türleri verilmiştir.

Güvenli Bağlanma, bireyin kendi benliğini ve diğerlerini olumlu olarak algılamaktadır. Diğerlerini, çevresindekileri duyarlı insanlar olarak görür ve olumlu bir benlik ve çevre algısı vardır. Bu açıdan, güvenilir olarak algılanan çevre olumu benlik algısını, diğerlerinin güvenilir, destekleyici, erişilebilir ve iyi niyetli olduklarına yönelik olumlu beklentilerle birleşir.

Bu sebeple, güvenli bağlanma yaşayan kişiler aynı anda hem diğerleriyle kolayca yakın ilişki kurmayı hemde özerk kalabilir. Duygusal bağlamda diğerlerine kolay şekilde yaklaşır, diğerine bağlanmakta, ayrılmakta ve yalnız kalmakta zorluk çekmezler. Bu kişiler hem diğerlerinin hem de kendilerinin sevilebilir kabullenici ve destekleyici olduğunu düşünürler (Bartholomew ve Horowitz, 1991:227-228).

Saplantılı Bağlanma, olumsuz benlik algısı ve olumlu diğerleri algısının bir çeşit birleşimidir. Diğerlerinin olumlu şekilde algılanması sevgisizlik duygusunun bir

göstergesidir. Saplantılı bağlanan bireyler ilişkilerinde yeterlik ve değerli olma duygularını elde etmek için gayret ederler çalışırlar. Bu bireyler, olumsuz kendileri hakkında olumsuz düşünce yapısına sahiptirler ve ayrıca, değersizlik ya da sevilme duyguları ile, diğerleri hakkındaki olumlu duyguları birleştğinde kendilerini kişilerarası ilişkilerde kanıtlamaya çalışırlar. Bu bireyler ilişkilerine sürekli takıntılı davranışlarda bulunur ve ilişkilerinden gerçekçi olmayan beklentileri vardır (Bartholomew ve Horowitz, 1991:227-228).

Korkulu Bağlanma, korkulu duygular içeren bağlanma yapısının, olumsuz benlik ve başkaları algısını içerir. Diğerlerinin güvenilmez olarak algılanmaları ve insanları reddetme düşüncesi, sevilmemek ve sevmemek duygularını içermektedir. Ayrıca, diğerlerinin güvenilmez olduğu düşüncesi ve reddettikleri değersizlik duygularını da gösterir. İnsanlarla yakın ilişkiler kurmak istemelerine karşın, yakınlıktan, güven ve başkasına bağlanma hissinden rahatsız olurlar. Diğer insanlarla yakın ilişkiler kurduklarında incinmekten korku duyarlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991:227-228).

Kayıtsız Bağlanma, yüksek benlik algısı ve başkalarına yönelik olumsuz yaklaşımın bir tür birleşimidir. Bu bireyler özek olmayı oldukça önemserler ve diğerlerine olan gereksinimlerini ve yakın ilişkilere yönelik duydukları derin ihtiyacı kabul etmezler. Bununla birlikte, özerklik ve mutsuzluk duygularını sürdürerek, kişiler arası ilişkilerden kaçarak kendilerini incinmeye karşı korurlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991:227-228).

2.2. Beslenme

2.2.1. Beslenmenin Tanımı

Beslenme, her canlının, büyümesi, gelişmesi, sağlıklı ve üretken bir biçimde uzun süre hayatını sürdürmesi amacıyla ihtiyacı olan besin maddelerini gerekli miktarda alarak vücut tarafından kullanılmasıdır. Bu bağlamda, beslenme canlıların yaşamlarını sürdürebilmesi için en temel aktivitedir (Akt. Demirezen ve Coşansu, 2005:174).

Sağlık kavramı insanın, bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal açıdan tam olarak yaşadığı iyilik hali olarak tanımlanmaktadır. Büyüme, gelişme, rahatsızlıklara karşı dirençli olarak, beden ve zihinin birlikte olabilecek en verimli şekilde çalışabilmesi ve uzun bir yaşam sürülebilmesi için beslenme en önemli faktörlerden bir tanesidir (Baysal,

1993:97). Bu açıdan bakıldığında sağlıklı beslenme, yaş, cinsiyet ve bedensel sağlık durumu dikkate alınarak, vücut için gerekti tüm besinlerin gerekli miktarda alınmasıdır. Beslenme, büyüme, gelişme, yaşamsal faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için oldukça önemlidir (Göral vd., 2010:44).

Bedenin ihtiyaçlarını karşılamak için besin maddelerinin vücut için gerekli olan miktarda alınması, diğer bir deyişle dengeli ve yeterli beslenilmesi son derecede önemlidir. Özellikle gençlik döneminde, denge ve yetersiz bir biçimde beslenilmesi obezite, kalp sorunları, anemi, mineral ve vitamin eksikleri, gelişme ve büyüme gerilikleri gibi bir çok sağlık sorununa sebep olabilmektedir (Casey vd., 1992:14; Kapil ve Bhavna 2002:84-90).

Ekolojik Sistem Teorisine göre, bireysel özelliklerdeki gelişme veya değişiklikler, kişinin içinde bulunduğu bağlam veya ekolojik niş dikkate alınmadan etkin bir şekilde açıklanamamaktadır. Ekolojinin, yalnızca bir insanın içerisinde bulunduğu çevreyi değil aynı zamanda bu çevrenin içinde bulunduğu diğer çevresel etkileri de içermektedir. Yani, kişinin ailesi ve okul ya da iş çevresi ile birlikte sosyal ve toplumsal etmenlerini de içersinde barındırır. Bu çevresel etkenlerin yanı sıra, cinsiyet ve yaş gibi bireye özgü değişkenler de ailevi ve toplumsal özelliklerle etkileşime girer. Özetlemek gerekirse, Ekolojik Sistem Modeli' ne göre gelişme, bu bağlamlar içindeki etkileşimler sonucu meydana gelir; yani, çocuğun özellikleri, toplumun ve toplumun özelliklerinden etkilenen aile ve okuldaki süreçlerle etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Davison ve Birch, 2001:160).

2.2.3. Ekolojik Sistem Modeli

Ekolojik Sistem Modeli çocuğun beslenme ya da kilo durumunun temel olarak çocuk risk faktörleri, ebeveyn tutumları ve aile özellikleri ile toplumsal ve sosyal özellikler tarafından etkilendiğini söylemektedir.

Çocuk risk faktörleri açısından yaş, cinsiyet, kilo almaya karşı duyarlılık fiziksel aktivite ve hareketsiz davranışlar (TV izleme gibi) gibi çocuk davranış kalıpları, çocuğun kilosunu etkileyebilmektedir). Çevresel faktörler değerlendirildiğinde çocuk risk faktörlerinin gelişimi ise ebeveynlerin beslenme biçimleri ve aktivite düzenleri, beslenme bilgisi, çocuk besleme uygulamaları, akran ve kardeş etkileşimleri gibi ebeveynlik stilleri ve aile özellikleri ile şekillenir. Önceki iki faktör ise Toplumsal ve sosyal özellikler olan okul ortamı (Okul içerisindeki faaliyet ve aktiviteler için yapılan

planlamalar ve okul öğle yemeğinin beslenme kalitesi, toplumsal özellikler), çalışma koşulları (örneğin çalışma saatleri ve boş zaman), etnik köken ve olanaklara ulaşılabilirlik durumu gibi daha büyük çevresel faktörler gibi özellikleri ebeveynlik uygulamaları ve çocukların günlük yeme ve etkinlik davranışları üzerindeki etkisinin bir sonucu olarak çocuğun kilo durumunu etkileyebilir (Davison ve Birch, 2001:160)

2.2.4. Beslenmeyi Etkileyen Faktörler

Beslenme şekli bir çok farklı faktörden etkilenebilmektedir. Öncelikle biyolojik açıdan değerlendirildiğinde genetik faktörler obezite oluşumunda öncelikli olarak etkilidir. Ancak özellikle çocukluk döneminde obezite yaygınlığında görülen dramatik artışlar, genetik faktörlerin yanında bireysel ve çevresel etkenlerin önemini vurgulamaktadır (Hill ve Peters, 1998: 1371).

Tek başına, aile ya da grup ile birlikte yaşama, yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, genetik özellikler beslenme durumu yaşam alışkanlıkları (sigara içme, fiziksel aktivite vs.) gibi faktörler bireysel etkenler olarak sıralandırılabilir. Beslenmeyi etkileyebilecek çevresel faktörler ise Ev koşulları, çevresel stres kaynakları, Çalışma koşulları, Aile desteği, Kültürel özellikler ve Sosyal Çevre olarak örneklendirilebilir (Arslan vd., 1993:196; Pekcan,2008: 3).

Bununla birlikte yaşamın insana özgü olan her alanında besinlerin satın alınma, hazırlanma ve pişirilme süreçleri, besin tüketimi ve beslenme şeklini etkilemektedir (Arslan vd., 1993:196). Bununla birlikte, toplumsal ve sosyal bağlamda ekonomik koşullar yani gelir ve giderler ve toplumun kültürel yapısı içerisinde olan gelenek ve görenekler, beslenme şeklini etkileyebilecek faktörlerdendir (Tokgöz vd., 1995: 230).

2.2.5. Dengeli ve Dengesiz Beslenme

Ülkemizde yetersiz ve dengesiz beslenme, oldukça önemli bir halk sağlığı sorunudur. Demir eksikliği anemisi, kalp damar hastalıkları, diyabet ve osteoporoz gibi

rahatsızlıklar yetersiz ve dengesiz beslenme sonucunda kendisini gösterebilecek sorunlardan bazılarıdır (Ayhan vd., 2012: 97).

Günümüz kültüründe, kronik hastalıkların artmasına sebep olan sağlıksız beslenme alışkanlıkları hem gelişmiş ülkeler hemde gelişme sürecinde olan ülkelerin temel problemlerinden bir tanesi haline gelmiştir (Türk vd., 2007:81). Özellikle son zamanlarda hızlı yaşamının ortaya çıkardığı sağlıksız beslenme biçimlerinin geç nesil içerisinde yaygınlaşması, fiziksel aktivitenin yer edinmediği bir hayatın neticisi olarak gün yüzüne çıkan obezite Türkiye’de ve dünyada giderek diğer beslenme bozukluklarından daha yaygın bir sağlık sorunu haline gelmeye başlamıştır. Bununla birlikte Günümüzde çoğu alanda olduğu şekilde besin üretimi ve tüketim süreçlerinde küreselleşmenin ortaya çıkardığı etkiler kolayca gözlemlenebilmektedir. “Fast food” ve hazır besinler geleneksel, yöresel besinleri geride bırakmakta, tarımsal üretimde verimliliği artırma gayretleri, lezzetli besin üretme isteğinin önüne geçmektedir. Bu durum yiyeceklerde standart bir hale gelmeyi ve bir çok öğünde benzer besinlerin tüketilmesi ile belirli tekdüze ve sağlıksız bir beslenme biçimine sebep olmaktadır. (Satman vd., 2011;Türk vd., 2007:82). Yağ ve kalori oranı açısından zengin “fast-food” (ayaküstü) beslenme ve fiziksel etkinliklerde azalma özellikle şehirlerde obezite yaygınlığının artmasına sebep olmaktadır (Schneider, 2000: 955).

Yapılan çalışmalar, çocukluk çağı obezitesinin giderek arttığını ve son yirmi yıl içerisinde obezite yaygınlığının neredeyse iki kat artış gösterdiğini bildirmektedir. (Troiano & Flegal, 1998:479) Türkiye’de obezite görülme oranı önceki 13 yılda yaklaşık %44 artış göstermiştir (Satman vd., 2011; Türk vd., 2007:82).

Bu bilgiler dikkate alındığında bu konuda müdahale yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle genç neslin beslenme problemleri doğru bilgiler ışığında geliştirilen beslenme eğitim programları yoluyla beslenme alışkanlıklarında bulunan yanlışlıkları düzeltmeleri sağlanarak çözüme kavuşturulabilir (Tokgöz vd., 1995: 230).

2.2.6. Sağlıksız Beslenmenin Sebep Olduğu Sağlık Sorunları

Yetersiz beslenmenin yol açtığı sağlık sorunları şöyle özetlenebilir (Baysal, 1993:99):

- Çalışma gücünün olmaması yüzünden denetimsizlik, tembellik, işe ve okula devamsızlık,
- Dikkat azalması, öğrenme güçlüğü
- Hastalıklara direncin azalması,
- Hastalıkların iyileşme süresinin uzaması,
- İlaç etkenliğinin azalması,
- Büyüme ve gelişme geriliği,
- Aşırı kilo alımı,
- Kroner kalp hastalıkları, Beyin kanamaları, Eklem ağrıları, Gut hastalığı,
- Ruhsal bozukluklar,
- Guatr,
- Besin zehirlenmesi,
- Kanseri ihtimali,
- C vitamini yetersizliği,
- İnsüline bağımlı olmayan şeker hastalığı

2.2.7. Ebeveyn Davranışları ve Beslenme

Çocukların besin tüketim tercihleri ebeveynlerin tüketim şekilleri ile yakından ilişkilidir. Özellikle, yüksek yağ içeren besinler tüketen ebeveynlerin çocuklarının da benzer tür gıdalara yöneldikleri belirlenmiştir. Çocukların beslenme tercihleri gelişimsel süreçleri için de oldukça önemlidir (Birch ve Fisher, 1998: 541). Ebeveynlerin beslenme tutumları ve uygulamaları, çocuğun hangi yiyecekleri tercih ettiğini şekillendirir, öğünlerin ve atıştırma zamanlamaları ile üzerinde etkilidir (Birch & Fisher, 1995:931). Bu açıdan, ebeveynlerin beslenme davranışlarının çocukluk çağı obezitesi ile ilişkili olabileceği düşünülebilir (Birch vd., 2001:201)

Beslenme süreçlerinde ebeveyn çocuk etkileşiminde diğer bir durum ise besinlerin ödül ya da ceza amacıyla kullanılmasıdır. Bu tür davranışların çocukların tartı riskini arttırdığı düşünülmektedir. Özellikle, ödül içeren uygulamalar çoğunlukla enerji içeriği açısından yüksek ve genellikle sağlıksız besinler (abur cubur) ile yapıldığından,

bu uygulamalar çocukların sağlıksız besin tüketimini teşvik ederek tartı alımına sebep olabilir (Davison ve Birch, 2001:163)

Ebeveynlerin çocuklarının beslenme davranışlarını kontrol etmeye yönelik uygulamaları çocukların kendi beslenme sorumluklarını edinmelerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocuklara neyin, ne zaman, ne ölçüde yenmesi gerektiği hususunda aşırı kontrolcü şekilde davranan ebeveynlik davranışları, açlık ve tokluğa yönelik iç işaretleri uygun bir şekilde yanıtlama becerisini olumsuz etkileyerek açlık hissini göz artı etmesine sebep olabilir. Bu tür tutumlar çocuğun besin tüketimini kendi başına düzenleme becerisine ket vurarak vücut ağırlığını etkiler (Birch ve Fisher, 1998:544). Çocukları sağlıklı beslenmeye zorlamak onların sağlıklı besinleri daha az tercih etmelerine sebep olabilir ve çocuklar sağlıksız besinleri daha çok tüketebilmektedir (Birch vd., 2001: 202).

Çocuk, ebeveynlerin beslenme şekli ve alışkanlıklarını örnek almaktadır. Çocuklarda besleme şekli ilk olarak yakın çevredekileri taklit etme yoluyla olmaktadır. Özellikle, ebeveynler ve kardeşler olmak üzere yakın aile bireyler çocuğun örnek aldığı ilk bireylerdir. Ailelerin beslenme stillerinin bu yollar ile bir nesilden diğerine aktarıldığı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar normal kilonun üzerindeki bireylerin ailelerinde sorunlu beslenme stillerinin de bulunduğunu göstermiştir (Brunch, 1999:17-25).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, ölçme araçları, ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlikleri durumları, araştırma süreci ve verilerin analiz yöntemleri hakkında bilgiler paylaşılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada, ortaokul öğrencilerinin anneye bağlanma stilleri ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 'İlişkisel Tarama Modeli' kullanılmıştır.

İçerisinde bir çok birim bulunan bir evren için genelleme yapılabilecek nitelikte sonuçlara ulaşmak amacıyla, evrenin tüm veya belirli bir parçası ile yapılan çalışmaları genel tarama modelleri olarak bilinmektedir. Bu çalışmalar, geçmiş

zamanlarda veya şimdiki bir durumu değiştirmeksizin betimlemeyi hedef edinen araştırmalardır. İlişkisel tarama modeli, bir veya daha çok sayıda değişken arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin derecesini ortaya koymayı amaçlayan bir araştırma türüdür (Karasar, 2010).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde eğitim gören 246 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu Yazıcı ve Erdoğan (2004)'in belirlediği evren büyüklükleri için çalışılması gereken örneklem sayılarını belirten büyüklüğü belirleme tablosuna göre oluşturulmuştur.

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturulurken '*uygun örnekleme*' yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, temelde veti toplama sürecinde kolay bir şekilde ulaşabilen, zaman, iş gücü veya maliyet açasından araştırmacının en kolay biçimde ve kısa sürede gereken büyüklükte bir örneklem grubunu oluşturması temelinde kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016).

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların sosyodemografik özellikleri hakkında veri toplamak amacıyla '*Sosyodemografik Bilgi Formu*', bağlanma stillerini belirlemek için '*Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği*' ve beslenme şekillerini belirlemek için '*Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği*' kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyodemografik Veri Formu

Çalışmanın örneklem grubunda yer alan katılımcıların cinsiyet, ebeveynlerin medeni durum, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğim durumu, düzenli ilaç kullanım durumu, hazır yiyecekleri sevme durumu, tercih edilen fast food türü, vücut ağırlığı hakkında veri elde etmek için, araştırmacı tarafından oluşturulan '*Sosyodemografik Veri Formu*' kullanılmıştır.

3.3.2. Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği

Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği (MABSÖ), Otrar ve Kurt (2017) tarafından geliştirilmiştir. Bartholomew ve Horowitz'in oluşturduğu Dörtlü Bağlanma Modeline göre bireylerin bağlanma stillerini belirlemeyi amaçlamaktadır. 5 dereceli likert tipinde oluşturulan ölçek, 'Güvenli bağlanma', 'Kayıtsız bağlanma', 'Korkulu bağlanma' ve 'Saplantılı bağlanma' olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Sırasıyla, birinci faktörde 18 madde (7, 13, 16, 44, 6, 30, 2, 51, 23, 31, 36, 1, 37, 40, 41, 45, 22, 17); ikinci faktörde 15 madde (3, 27, 12, 32, 11, 42, 20, 50, 33, 21, 26, 38, 49, 46, 8); üçüncü faktörde 10 madde (19, 24, 29, 4, 35, 9, 15, 43, 47, 54) ve dördüncü faktörde 11 madde (34, 39, 14, 18, 5, 48, 10, 25, 28, 52, 53) yer almaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek toplamda toplam 54 maddeden oluşmakta ve bulunan maddeler; (1) Bana çok uygun, (2) Bana uygun, (3) Fikrim yok, (4) Bana uygun değil ve (5) Bana hiç uygun değil olarak 1 ile 5 arasında cevaplanmaktadır.

Envanterden en düşük 54, en yüksek ise 270 puan alınabilmektedir. Envanter, birey tarafınca cevaplanmakta ve zaman kısıtlaması bulunmamaktadır. Ölçeğin sonucu hesaplanırken her alt boyut ayrı olarak değerlendirilmekte ve her alt boyutta bulunan cevaplardan elde edilen puanlar hesaplanarak her alt boyut için ayrı bir toplam puan elde edilmektedir. Ölçekten toplam puan elde edilmemektedir.

Alt boyutlardan hesaplanan yüksek toplam puanlar o alt boyuta ait bağlanma stilinin düzeyinin yüksek olduğunu, hesaplanan düşük puanlar ise o alt boyuta ait bağlanma stili düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Ölçeğin geçerlilik çalışmasında yapı geçerliliğine bakılmış yapılan faktör analizi sonuçları ölçeğin 4 faktörlü yapıda olduğu ve faktörlerin toplam varyansın %68,529'unu açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca, ölçeğin bağlanma stillerini ölçen diğer ölçekler de anlamlı ilişki gösterdiği belirlenmiştir.

Güvenirlilik çalışması sonucunda ise Cronbach's alfa güvenirlilik katsayıları, (1)Güvenli bağlanma, (2)Kayıtsız bağlanma, (3)Korkulu bağlanma ve (4)Saplantılı bağlanma altboyutları için sırasıyla (1),977 (2), 950 (3),957 ve (4),941 olarak hesaplanmıştır. Test- tekrar test güvenirlilik katsayıları ise sırasıyla (1),658 (2),624 (3),369 (4),707 olarak hesaplanmıştır.

Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı bu araştırmanın örneklemini için (1)Güvenli bağlanma, (2)Kayıtsız bağlanma, (3)Korkulu bağlanma ve (4)Saplantılı bağlanma altboyutları için sırasıyla (1),863 (2), 650 (3),606 ve (4),794 olarak hesaplanmıştır. olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği

Çocuk Beslenme Öz yeterlik Ölçeği çocukların kalp sağlığını korumaya yönelik beslenme öz-yeterliklerinin belirlenmesi ve az yağlı ve az tuzlu yiyecek tüketme alışkanlıkları ve algıladıkları özgüvenin ölçülmesini amaçlamaktadır. Bir araştırma projesi olan CATCH sürecinde geliştirilmiştir. Ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. 3'lü likert tipinde geliştirilmiştir. Ölçekten toplam puan alınmaktadır. Her bir madde için verilen puanlar toplanarak toplam puan elde edilir. Yanıtlar *Emin değilim=-1*, *Biraz eminim=0* ve *Çok eminim=1* olarak puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen maksimum puan 15, minimum puan ise -15'dir. Çocuk için ölçekten elde edilen toplam puanın yüksek olması yüksek öz-yeterliği göstermektedir. Ölçeklerin doldurulması için çocuklara yeterli zaman tanınmalıdır.

Ölçeğin türkçeye uyarlama çalışması Öztürk (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin dil ve kapsam geçerliliği için yapılan çalışmalar sonucunda ve geçerlilik kriterlerine uygun değerler elde edilmiştir. Güvenirlik çalışmasında ölçeğin cronbach alfa değeri .70 bulunmuştur. Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları .31 - .54 arasında hesaplanmış ve test tekrar test güvenirligi .68 bulunmuştur.

Çocuk Beslenme Öz yeterlik Ölçeği'nin Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı bu araştırmanın örneklemini için ,698 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Araştırma Süreci

İlk olarak çalışmanın konusu, problem cümleleri, problemleri cevap aramak için gerekli olan ölçme araçları ve araştırma modeline karar verilmiştir. İkinci aşamada, araştırma önerisi sunulmuş ve araştırma için gerekli resmi işlemler yapılmış, ölçekleri kullanmak için ölçekleri geliştiren kişilerden gerekli izinler ve araştırmanın

gerçekleştirebilmesi için etik kurul izni alınmıştır. Üçüncü aşamada, örneklem grubu oluşturularak veriler toplanmıştır. Dördüncü aşamada veriler analiz edilmiştir. Beşinci, son aşamada ise ortaya çıkan bulgular raporlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde toplanan verilerin analizinde SPSS 25 programı kullanılmış ve analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Araştırmada normallik varsayımı çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin+ 1,5 ve – 1,5 arasında yer aldığı normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Analiz sonucunda verilerin normal dağıldığı saptanmıştır. Grup sayılarının 30'dan düşük olduğu durumlarda parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Dolayısıyla, verilerin analizinde parametrik ve parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde ANOVA, t-testi, Pearson Korelasyon Analizi, Mann Whitney U testi ve Kurskal Wallis H testi analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Betimsel İstatistikler

Tablo 4.1.2: Kişisel Bilgilere Dair Betimsel Bulgular

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kız	126	51,4
	Erkek	119	48,6
	Toplam	245	100,0
Anne Baba Birliktelik Durum	Birlikte	215	87,4
	Ayrı	31	12,6
	Toplam	246	100,0
İlaç Kullanım Durumu	Evet	20	8,2
	Hayır	225	91,8
	Toplam	245	100,0
Hazır Yiyecek Sevme Durumu	Evet	198	80,5
	Hayır	48	19,5
	Toplam	246	100,0
Fast Food Tercihi	Pizza	60	24,4

	Hamburger	110	44,7
	Diğer	36	14,6
	Hiçbiri	22	8,9
	Hepsi	18	7,3
	Toplam	246	100,0
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	35	14,2
	Ortaokul	34	13,8
	Lise	109	44,3
	Üniversite	68	27,6
	Toplam	246	100,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	27	11,0
	Ortaokul	41	16,7
	Lise	107	43,5
	Üniversite	71	28,9
	Toplam	246	100,0
Değişken	Min-Max	Ortalama	Standart S.
Kilo	25-98	49,16	12,96

Tablo 4.1.1’de katılımcıların kişisel bilgilere dair betimsel bulgular ilişkin bulgular verilmiştir.

Katılımcıların 126’sı (%51,4) Kız, 119’u (%48,6)’sı erkektir. 215 (%87,4) katılımcının ebeveyni birlikte yaşarken 31(12,6) tanesinin ayrı yaşamaktadır. 20 (%8,2) katılımcı düzenli olarak ilaç kullanırken 225 (%91,8) katılımcının düzenli ilaç kullanımı bulunmamaktadır.

Katılımcıların 198’i (%51,4) hazır yiyecek severken 48’i (%51,4) sevmemektedir. Katılımcıların 60’ı pizza, 110’u hamburger, 36’sı farklı bir türde fast food tercih ederken fast food yiyeceklerin hiçbirini tercih etmeyen 22 ve tümü tercih eden 18 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların anne eğitim durumları 35 ilkokul, 34 ortaokul, 109 lise ve 68 üniversite olarak dağılım göstermiştir. Baba eğitim durumu açısından ise 27 ilkokul, 107 lise ve 71 üniversite olarak dağılım göstermiştir. Kilo için aralık 25-98 arasında, ortalama= 49,16 ve standart sapma= 12,96 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.1.3’de Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir

Tablo 4.1.3: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistikler

Ölçekler	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık	\bar{x}	Ss
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	-11	15	-,40	,167	4,88	4,87

MABSÖ- Güvenli Bağlanma	36	90	-1,24	1,281	76,85	11,31
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	19	50	,64	-,343	29,74	7,25
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	10	38	1,00	,888	19,28	5,49
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	11	39	1,097	,562	17,91	6,81

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği için aralık -11-15 arasında, çarpıklık=-,407 olarak, basıklık=,167, ortalama=4,88 ve standart sapma=4,87 olarak hesaplanmıştır.

MABSÖ- Güvenli Bağlanma alt boyutu için aralık 36-90 arasında, çarpıklık=-1,249 olarak, basıklık=1,281, ortalama=76,85 ve standart sapma=11,31 olarak hesaplanmıştır.

MABSÖ- Kayıtsız Bağlanma alt boyutu için aralık 19-50 arasında, çarpıklık=,649 olarak, basıklık=-,343, ortalama=29,74 ve standart sapma=7,25 olarak hesaplanmıştır.

MABSÖ- Korkulu Bağlanma alt boyutu için aralık 10-38 arasında, çarpıklık=1,001 olarak, basıklık=,888, ortalama=19,28 ve standart sapma=5,49 olarak hesaplanmıştır.

MABSÖ-Saplantılı Bağlanma alt boyutu için aralık 11-39 arasında, çarpıklık=1,097 olarak, basıklık=,562, ortalama=17,91 ve standart sapma=6,81 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4.1.4'te Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayıları verilmiştir.

Tablo 4.1.4: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi

Ölçekler	Cronbach's Alfa
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	,698
MABSÖ- Güvenli Bağlanma	,863
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	,650
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	,606
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	,794

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği'nin Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı ,698 olarak hesaplanmıştır. Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin Güvenli Bağlanma,

Kayıtsız Bağlanma, Korkulu Bağlanma ve Saplantılı Bağlanma alt boyutları için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla ,863; ,650; ,606 ve ,794 olarak hesaplanmıştır.

4.2. Araştırmanın Temel Problemine Dair Bulgular

Araştırmanın temel problemi olan 'Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları ile Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?' sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.2.1'de verilmiştir.

Tablo 4.2.1: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler		Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği
MABSÖ- Güvenli Bağlanma	r	,278**
	p	,00
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	r	-,195**
	p	,00
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	r	-,194**
	p	,00
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	r	-,195**
	p	,00

*p<0,05; **p<0,01

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ile Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli Bağlanma ($r=,278$; $p<0,01$), Kayıtsız Bağlanma ($r=-,195$; $p<0,01$), Korkulu Bağlanma ($r=-,194$; $p<0,01$) ve Saplantılı Bağlanma ($r=-,195$; $p<0,01$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın Alt Problemlerine (Demografik Özelliklere) Dair Bulgular

‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları ve Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.1’de verilmiştir.

5Tablo 4.3.1: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanları İle Araştırmanın Açık Uçlu Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler		Kilo
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	r	,005
	p	,93
MABSÖ- Güvenli Bağlanma	r	-,131*
	p	,04
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	r	,088
	p	,17
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	r	,127*
	p	,04
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	r	,005
	p	,93

*p<0,05; **p<0,01

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli Bağlanma($r=-,131$; $p<0,05$) ve Korkulu Bağlanma($r=,127$; $p<0,05$) alt boyut puanları ile kilo arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmadığı belirlenmiştir($p>0,05$).

‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stiller Ölçeği puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.2’de verilmiştir.

Tablo 4.3.2: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	Kız	126	5,90	4,70	3,513	243	,00*
	Erkek	119	3,76	4,83			
MABSÖ- Güvenli Bağlanma	Kız	126	79,16	10,11	3,367 ^a	230,866	,00*
	Erkek	119	74,36	12,04			
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	Kız	126	28,12	6,90	-3,702	243	,00*
	Erkek	119	31,47	7,27			
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	Kız	126	18,83	4,91	-1,318 ^a	227,342	,18
	Erkek	119	19,76	6,05			
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	Kız	126	17,20	6,61	-1,707	243	,08
	Erkek	119	18,68	6,98			

*p<0,05; **p<0,01; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir($t_{(243)}=3,513$; $p<0,01$). Kız katılımcıların Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları erkek katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli Bağlanma ($t_{(230,866)}=3,367$; $p<0,01$) ve Kayıtsız Bağlanma ($t_{(243)}=-3,702$; $p<0,01$) alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kız katılımcıların Güvenli Bağlanma alt boyutu puanları erkek katılımcılardan, erkek katılımcıların kayıtsız bağlanma alt boyutu puanları Kız katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Korkulu Bağlanma ve Saplantılı Bağlanma alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stiller Ölçeği puanları anne baba birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3.3: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Anne Baba Birliktelik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	Birlikte	215	4,95	4,77	,600	244	,54
	Ayrı	31	4,39	5,58			
MABSÖ-Güvenli Bağlanma	Birlikte	215	77,20	10,97	1,314	244	,19
	Ayrı	31	74,35	13,32			
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	Birlikte	215	29,68	7,24	-,322	244	,74
	Ayrı	31	30,13	7,42			
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	Birlikte	215	19,00	5,24	-	35,307	,09
	Ayrı	31	21,19	6,80			
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	Birlikte	215	17,84	6,79	-,420	244	,67
	Ayrı	31	18,39	7,02			

* $p<0,05$; ** $p<0,01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının anne baba birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Sitler Ölçeği puanları ilaç kullanım durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.4’de verilmiştir.

Tablo 4.3.4: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının İlaç Kullanım Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	SO	ST	U	z	p
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	Kullanan	20	139,25	1925,000	-	,28
	Kullanmayan	225	121,56		1,073	
MABSÖ-Güvenli Bağlanma	Kullanan	20	119,83	2186,500	-,209	,83
	Kullanmayan	225	123,28			
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	Kullanan	20	121,53	2220,500	-,097	,92
	Kullanmayan	225	123,13			
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	Kullanan	20	147,13	1767,500	-	,11
	Kullanmayan	225	120,86		1,594	
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	Kullanan	20	152,28	1664,500	-	,05
	Kullanmayan	225	120,40		1,936	

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının ilaç kullanım durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Sitler Ölçeği puanları fast food tercihinin göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.5’de verilmiştir.

Tablo 4.3.5: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Fast Food Tercihi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	X ²	p	Fark
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	1.Pizza	60	121,01	18,649	10,666	,00**	4>5 4>2 4>1
	2.Hamburger	110	111,90				
	3.Diğer	36	140,10				
	4.Hiçbiri	22	176,73				
	5.Hepsi	18	104,42				
MABSÖ-Güvenli Bağlanma	1. Pizza	60	124,70	4,396	4,665	,35	-
	2.Hamburger	110	122,25				
	3.Diğer	36	130,25				
	4.Hiçbiri	22	139,05				
	5.Hepsi	18	94,64				
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	1.Pizza	60	130,25	4,211	5,887	,37	-
	2.Hamburger	110	128,04				
	3.Diğer	36	108,44				
	4.Hiçbiri	22	104,52				
	5.Hepsi	18	126,56				
	1.Pizza	60	121,59	9,984	10,045	,04*	Fark

MABSÖ- Korkulu Bağlanma	2.Hamburger	110	132,08				Yok
	3.Diğer	36	104,74				
	4.Hiçbiri	22	95,48				
	5.Hepsi	18	149,22				
MABSÖ- Saplantılı Bağlanma	1.Pizza	60	126,99	14,655	14,280	,00**	1>4
	2.Hamburger	110	135,02				
	3.Diğer	36	99,22				
	4.Hiçbiri	22	84,55				
	5.Hepsi	18	137,64				

*p<0,05; **p<0,01

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanlarının fast food tercihi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($H_{(10,666)}=18,649$; $p<0,01$). Hiçbir fast food ürününü tercih etmeyen katılımcıların Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları pizza, hamburger ve tüm fast food ürünlerini tercih eden katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Korkulu Bağlanma ($H_{(10,045)}=9,984$; $p<0,05$) ve Saplantılı Bağlanma ($H_{(14,280)}=14,655$; $p<0,01$) alt boyut puanlarının fast food tercihi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Korkulu Bağlanma alt boyutu puanları fast food tercihine göre anlamlı farklılık gösterse de ikili karşılaştırma testi sonuçları anlamlı bulunmamıştır.

Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli Bağlanma ve Kayıtsız Bağlanma puanlarının fast food tercihi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stiller Ölçeği puanları hazır yiyecek sevme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.6’da verilmiştir.

Tablo 4.3.6: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Hazır Yiyecek Sevme Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	t	sd	p
Çocuk Beslenme Öz	Evet	198	4,30	4,59	-	244	,00**
	Hayır	48	7,27	5,31			

Yeterlik Ölçeği							
MABSÖ- Güvenli Bağlanma	Evet	198	76,51	10,84	-,945	244	,34
	Hayır	48	78,23	13,10			
MABSÖ- Kayıtsız Bağlanma	Evet	198	30,21	7,25	2,085	244	,03*
	Hayır	48	27,79	7,00			
MABSÖ- Korkulu Bağlanma	Evet	198	19,46	5,46	1,063	244	,28
	Hayır	48	18,52	5,63			
MABSÖ- Saplantılı Bağlanma	Evet	198	18,51	6,94	3,207 ^a	84,494	,00**
	Hayır	48	15,44	5,68			

* p<0,05; ** p<0,01; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanlarının hazır yiyecek sevme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(244)}=-3,904$; $p<0,01$). Hazır yiyecek sevmeyen katılımcıların Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları hazır yiyecek seven katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Saplantılı Bağlanma ($t_{(84,494)}=3,207$; $p<0,01$) ve Kayıtsız Bağlanma ($t_{(244)}=2,085$; $p<0,05$) alt boyut puanlarının hazır yiyecek sevme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Hazır yiyecek seven katılımcıların Kayıtsız Bağlanma ve Saplantılı Bağlanma alt boyutu puanları hazır yiyecek sevmeyen katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli Bağlanma ve Korkulu Bağlanma puanlarının hazır yiyecek sevme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Sitler Ölçeği puanları anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.7’de verilmiştir.

Tablo 4.3.7: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark
	İlkokul	35	4,69	4,70	1,892	3	,13	-

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	Ortaokul	34	3,12	5,32		242		
	Lise	109	5,18	4,92				
	Üniversite	68	5,37	4,54				
MABSÖ-Güvenli Bağlanma	İlkokul	35	74,14	12,34	2,638	3 242	,05	-
	Ortaokul	34	73,56	12,58				
	Lise	109	77,34	10,92				
	Üniversite	68	79,09	10,26				
MABSÖ-Kayıtsız Bağlanma	İlkokul	35	30,74	7,64	,782	3 242	,50	-
	Ortaokul	34	30,97	7,76				
	Lise	109	29,20	7,20				
	Üniversite	68	29,46	6,89				
MABSÖ-Korkulu Bağlanma	İlkokul	35	19,26	5,32	,551	3 242	,64	-
	Ortaokul	34	20,35	5,84				
	Lise	109	19,18	5,39				
	Üniversite	68	18,90	5,61				
MABSÖ-Saplantılı Bağlanma	İlkokul	35	17,89	5,67	,791	3 242	,50	-
	Ortaokul	34	19,56	7,96				
	Lise	109	17,59	7,11				
	Üniversite	68	17,60	6,24				

*p<0,05; **p<0,01

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0,05).

‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stiller Ölçeği puanları baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 4.3.8’de verilmiştir.

Tablo 4.3.8: Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek	Değişken	n	SO	H	X ²	p	Fark
Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği	İlkokul	27	117,52	5,000	6,355	,17	-
	Ortaokul	41	105,56				
	Lise	107	123,61				
	Üniversite	71	135,96				
MABSÖ-Güvenli Bağlanma	İlkokul	27	118,28	3,685	3,874	,29	-
	Ortaokul	41	128,72				
	Lise	107	115,19				

	Üniversite	71	134,99				
MABSÖ- Kayıtsız Bağlanma	İlkokul	27	148,83	5,338	4,774	,14	-
	Ortaokul	41	108,83				
	Lise	107	121,37				
	Üniversite	71	125,55				
MABSÖ- Korkulu Bağlanma	İlkokul	27	123,06	,069	,380	,99	-
	Ortaokul	41	121,65				
	Lise	107	124,76				
	Üniversite	71	122,85				
MABSÖ- Saplantılı Bağlanma	İlkokul	27	131,59	1,854	1,925	,60	-
	Ortaokul	41	111,51				
	Lise	107	127,17				
	Üniversite	71	121,82				

*p<0,05; **p<0,01

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0,05).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu bölümde; bağlanma stilleri ve beslenme öz yeterliği arasındaki ilişki ve araştırma sonuçlarının katılımcıların demografik verilerine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular verilerek literatürde bulunan çalışmalar göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Araştırmanın temel problemi olan ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları ile Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?’ sorusuna yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü, kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarına benzer ya da karşıtlık oluşturan başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sonuçlar incelendiğinde, beslenme öz

yeterliği ile güvenli bağlanma arasında bulunan pozitif yöndeki ilişki ebeveynleri ile güvenli bağlanan çocukların beslenme konusundaki yeterliklerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanında, beslenme öz yeterliği ile kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma arasındaki negatif yöndeki ilişki ebeveynleri ile doğru şekilde duygusal bağ kuramaması beslenme öz yeterliğinin düşük olmasına neden olmuş olabilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul ğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri leği puanları ve ocuk Beslenme z Yeterlik leği puanları ile kilo arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?’ problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları ile kilo arasındaki ilişki incelendiğinde, araştırma sonucuna göre kilo ve beslenme öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Karacabey ve Angın (2019) araştırmalarında beden kitle endeksi ile beslenme öz yeterliği arasında anlamlı ilişki bulunmadığını belirlemiştir. Ancak Cangl (2016)’n ergenler üzerinde yaptığı araştırma beden kitle endeksi ve zyeterlik puanları arasında anlamlı ilişki bulunduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara bakıldığında, literatürde bulunan araştırmaların karşıt sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir.

Bu durum, araştırmalarda kullanılan örneklem grubunun kişisel, sosyal, kültürel ve demografik özelliklerinin farklılığından dolayı ortaya çıkmış olabilir. Bağlanma açısından ise bazı anlamlı ilişkiler bulunsa da literatürde bu bulguları destekleyen ya da karşıt görüş oluşturan bulgulara rastlanmamıştır.

Araştırmanın ‘Ortaokul ğrencilerinin ocuk Beslenme z Yeterlik leği puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları cinsiyete göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı grlmştir. Kadın katılımcıların beslenme öz yeterliğinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, Karacabey ve Engin (2019) 10-15 yaş arasındaki çocuklarda yaptığı araştırmada ve Cangl (2016) ergenler ile yaptığı diğer bir araştırmada benzer sonuçlara ulaştığı görülmektedir. Bulguların literatürdeki araştırma sonuçlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Bu bulgular, kadın katılımcıların erkeklere

göre daha sağlıklı beslendikleri, beslenmelerine daha fazla dikkat ettikleri ve daha fazla beslenme yeterliliğine sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; bağlanma puanları cinsiyete göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların güvenli bağlanma ve kayıtsız bağlanma puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Kadın katılımcıların güvenli bağlanma, erkek katılımcıların da kayıtsız bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çelik (2019) Kadın katılımcıların Güvenli ve korkulu bağlanma puanlarını, erkek katılımcıların ise saplantılı bağlanma puanlarını daha yüksek bulmuştur. Kurt (2017) araştırmasında cinsiyete göre güvenli bağlanma, korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma alt boyutlarının farklılaşmazken kayıtsız bağlanma alt boyutunun anlamlı düzeyde farklılaştığını, erkek katılımcıların kayıtsız bağlanma puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Ayrıca, Akhan (2014) değişik yaş gruplarındaki öğrenciler ile yaptığı çalışmada erkek katılımcıların kayıtsız bağlanma stiline sahip olduklarını belirlemiştir. Lisede eğitim gören öğrencilerle yapılan diğer bir araştırmada ise bağlanma stillerinde cinsiyete göre anlamlı bulunmamıştır (Baş, 2013).

Tuna (2015) ortaokul öğrencileri örnekleminde yaptığı araştırmada güvenli bağlanmanın cinsiyete göre farklılaşmadığını belirlemiştir. Araştırma sonucunda erkeklerde kayıtsız bağlanmanın kızlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olması Türk kültüründe erkeklerin kızlara göre daha özgür yetiştirilmesinden kaynaklanıyor olabilir (Kurt, 2017)

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları anne baba birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları anne-baba birliktelik durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının anne-baba birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulgulara benzer şekilde, Cangöl (2016) araştırmasında ebeveynleri boşanmış, birlikte yaşayan ya da ebeveynlerinden biri vefat etmiş katılımcıların beslenme öz yeterliklerinin de anlamlı farklılaşmadığını belirlemiştir. Dolayısıyla, literatürdeki araştırma sonuçları ile bu çalışmadan elde edilen bulguların tutarlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular

değerlendirildiğinde, anne baba birlikteli durumunun beslenme öz yeterliği üzerinde etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları anne baba birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; bağlanma puanları anne-baba birliktelik durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların bağlanma puanlarının anne-baba birliktelik durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Kurt (2017) araştırmasında anne baba birliktelik durumuna göre güvenli bağlanma, korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma alt boyutlarının farklılaşmazken saplantılı bağlanma alt boyutunun anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir. Bu bulguların genel olarak araştırma sonuçları ile benzer olduğu söylenebilir. Yörükoğlu da (2010) anne ve babası boşanan çocuklar ebeveynleri tarafınca sevilmediği ve önemsenmediğini hissettiği ve ebeveynlerinin onu sevmemeleri sebebiyle boşandıklarını düşündüğünü belirtmektedir. Bunun sonucunda ebeveynleri boşanmış çocuklar daha fazla saplantılı bağlanma puanları almış olabilirler.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları ilaç kullanım durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları ilaç kullanım durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının ilaç kullanım durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde ilaç kullanım durumu açısından beslenme öz yeterliğinin incelendiğini bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgular değerlendirildiğinde, ilaç kullanım durumunun beslenme öz yeterliği üzerinde etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları ilaç kullanım durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; bağlanma puanları ilaç kullanım durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların bağlanma puanlarının ilaç kullanım durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde ilaç kullanım durumu açısından bağlanma

stillerinin incelendiğini bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgular değerlendirildiğinde, ilaç kullanım durumunun bağlanma stilleri üzerinde etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları fast food tercihinin göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları fast food tercihinin göre incelendiğinde, çalışmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının fast food tercihinin göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Fast food tercih etmeyen katılımcıların beslenme öz yeterliğinin fast food ile beslenen katılımcılardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde fast food tercihi açısından beslenme öz yeterliğinin incelendiğini bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fast food tercih etmeyen katılımcıların çoğunlukla yiyeceklerini kendi hazırladığından bahsedilebilir. Dolayısıyla bu bireylerin beslenme öz yeterliklerinin de bu sebeple daha yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları fast food tercihinin göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; bağlanma puanları fast food tercihinin göre incelendiğinde, çalışmada, katılımcıların saplantılı bağlanma puanlarının fast food tercihinin göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Pizza tercih eden katılımcıların saplantılı bağlanma puanlarının fast food tercih etmeyen katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak, genel olarak bakıldığında fast food tercih etmeyen katılımcıların güvenli bağlanma puanlarının, çeşitli fast food tercih eden katılımcıların da saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde fast food tercihi açısından bağlanma stillerinin incelendiğini bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bulgular, sağlıklı beslenen katılımcıların güvenli bağlanmaya, sağlıksız beslenen katılımcıların ise olumsuz bağlanma stillerine daha yatkın olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları hazır yiyecek sevmeye durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte

midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları hazır yiyecek sevme durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının hazır yiyecek sevme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Literatürde hazır yiyecek sevme durumu açısından beslenme öz yeterliliğinin incelendiğini bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hazır yiyecek sevmeyen katılımcıların beslenme öz yeterliğinin hazır yiyecek seven katılımcılardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, katılımcıların beslenme öz yeterliklerinin düşük olması sebebiyle hazır yiyecekler tercih ettiği veya hazır yiyecekler tercih etmeleri sebebiyle beslenme özyeterliklerin gelişmemesi sonucu ortaya çıkmış olabilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları hazır yiyecek sevme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; bağlanma puanları hazır yiyecek sevme durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma puanlarının fast food tercihinine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Hazır yiyecek seven katılımcıların kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma puanlarının hazır yiyecek sevmeyen katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde hazır yiyecek sevme durumu açısından bağlanma stillerinin incelendiğini bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bulgunun aksine Cangöl (2016), beslenme öz yeterlik puanlarının anlamlı farklılaştığı ve anne eğitim düzeyi arttıkça da beslenme öz yeterliliğinin artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu bulgular, annenin eğitim durumunun artmasına bağlı olarak beslenme konusunda daha bilinçli bir şekilde yetiştirmesi sebebiyle ortaya çıkmış olabilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte

midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; bağlanma puanları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların bağlanma puanlarının anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına benzer şekilde, Kurt (2017) araştırmasında eğitim durumuna bağlanma stillerinin farklılık göstermediğini belirlemiştir. Ayrıca, Keskin (2007), Görgü (2015), Çelik (2009), Balcı (2019) ve Kahraman (2015) da ergen örnekleminde bağlanma stillerinin annenin eğitim durumu açısından farklılaşmadığını belirlemiştir. Bu bulgular, anne eğitim durumunun bağlanma üzerinde etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; beslenme öz yeterliği puanları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların beslenme öz yeterliği puanlarının baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Cangöl (2016), beslenme öz yeterlik puanlarının anlamlı farklılaştığı ve baba eğitim düzeyi arttıkça da beslenme öz yeterliliğinin artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Bu bulgular, anneler için de söylendiği üzere babanın eğitim durumunun artmasına bağlı olarak beslenme konusunda daha bilinçli bir şekilde yetiştirmesi sebebiyle ortaya çıkmış olabilir.

Araştırmanın ‘Ortaokul öğrencilerinin Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?’ alt problemine yönelik elde edilen bulgulara göre; Bağlanma puanları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde, araştırmada, katılımcıların bağlanma puanlarının baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Çelik (2019) ve Balcı (2019) bağlanma puanlarının baba eğitim durumu açısından farklılık göstermediğini belirlemiştir. Kurt (2017) araştırmasında baba eğitim durumuna göre güvenli bağlanma, kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma alt boyutlarının farklılaşmazken kayıtsız bağlanma alt boyutunun anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir. Araştırma sonuçlarında farklılıklar olsa da bulguların genel olarak benzer olduğu söylenebilir. Literatürde bulunan araştırma sonuçlarının farklı bulgular ortaya koyduğu görülmektedir. Bu durum, araştırmalarda kullanılan örneklem grubunun kişisel, sosyal, kültürel ve

demografik özelliklerinin farklılığından dolayı ortaya çıkmış olabilir. Bu bulgular, istisnalar dışında baba eğitim durumunun bağlanma üzerinde etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

5.2. Sonuç

Beslenme öz yeterliği ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü, kayıtsız bağlanma, korkulu bağlanma ve saplantılı bağlanma arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği puanları ile kilo, kardeş sayısı ve doğum sırası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli Bağlanma alt boyutu ile kilo arasında istatistiksel negatif yönlü olarak anlamlı bir ilişki bulunmuşken kardeş sayısı ve doğum sırası arasında ilişki bulunmamıştır. Kayıtsız bağlanma alt boyutu ile kilo, kardeş sayısı, doğum sırası arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Korkulu bağlanma alt boyutu ile kilo arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuşken kardeş sayısı ve doğum sırası ile anlamlı ilişki bulunmamıştır. Saplantılı bağlanma alt boyutu ile kilo, kardeş sayısı ve doğum sırası arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Cinsiyete göre; Çocuk Beslenme Öz Yeterliği Ölçeği puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir; Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenli ve Kayıtsız Bağlanma alt boyutu puanları anlamlı farklılık gösterirken Korkulu ve Saplantılı Bağlanma alt boyutu puanları anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Anne baba birliktelik durumuna göre; Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

İlaç kullanım durumuna göre; Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Fast food tercihiyle; Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeğinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir; Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Korkulu ve Saplantılı Bağlanma alt boyut puanlarının anlamlı farklılık gösterirken Güvenli ve Kayıtsız Bağlanma alt boyut puanlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Hazır yiyecek sevme durumuna göre; Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeğinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir; Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği Kayıtsız ve Saplantılı Bağlanma alt boyut puanlarının anlamlı farklılık gösterirken Güvenli ve Korkulu Bağlanma alt boyut puanlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir

Anne eğitim durumuna göre; Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Baba eğitim durumuna göre; Çocuk Beslenme Öz Yeterlik Ölçeği ve Marmara Bağlanma Stilleri Ölçeği puanlarının göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

5.3. Öneriler

a) Araştırma bulgularına ilişkin öneriler;

1. Araştırma sonuçlarında bir çok öğrencinin beslenme öz yeterliğini düşük olduğu ve kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma stilerine sahip olduğu görülmüştür. Okul içerisinde rehber öğretmenler tarafından çocukların beslenme öz yeterliğini artıracak ve bağ kurabilme becerileri geliştirecek müdahaleler planlanabilir.

b) Araştırmacılar yönelik ilişkin öneriler;

2. Araştırma, ortaokul öğrencileri örneklemini kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonuçlarının farklı gruplarda da geçerliliğini sınamak amacıyla farklı örneklem gruplarında araştırmalar - yapılabilir.
3. Araştırmadaki kişilerin bireysel olarak yanıtladıkları öz değerlendirme türünde ölçme araçları kullanılmıştır. Daha kapsamlı ve detaylı bulgular elde etmek amacıyla alanında uzman kişiler tarafınca nitel çalışmalar planlanabilir.

4. Anneye bağlanma stilleri ile beslenme öz yeterliği arasındaki ilişkilerin farklı değişkenler ile olan ilişkileri araştırılabilir
5. Bağlanma stilleri ve beslenme öz yeterliği arasında belirlenen ilişkilerde farklı değişkenler aracılık rolünde bulunuyor olabilir. Bu sebeple, farklı değişkenler eklenerek aracık rolleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns Of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Situation*. Hillsdale, N J: Erlbaum.
- Akhunlar, M. N. (2010). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akdağ, T. A. (2011). *Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki*(Tıpta Uzmanlık Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Arslan, P., Karaağaoğlu, N., Duyar, İ., ve Güleç, E. (1993). Yüksek Öğrenim Gençlerinin Beslenme Alışkanlıklarının Puanlandırma Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 22(2): 195-208.
- Ayhan, D. E., Günaydın, E., Gönüaçık, E., Arslan, U., Çetinkaya, F., Asımı, H., & Yeşim, U. N. C. U. (2012). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları Ve Bunları Etkileyen Faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 38(2):97-104.

- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Baysal, A. (1993). Gençliğin Belenme Sorunları. *Aile ve Toplum Dergisi*, 1(3):97.
- Balcı , H. (2019). *Ortaokul 6. 7. 8. sınıf öğrencilerinin bağlanma stilleri ile algılanan problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*(Yüksek Lisans Tezi).İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. *British Journal of Psychiatry*, 130, 201-210
- Bretherton, I. (1992). The Origins Of Attachment Theory: John Bowlby And Mary Ainsworth. *Developmental psychology*, 28(5), 759-775.
- Bruch, H. (1981). Developmental Considerations Of Anorexia Nervosa And Obesity. *Can J Psychiatry*, 26: 7-212.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Davison, K. K., & Birch, L. L. (2001). Childhood Overweight: A Contextual Model And Recommendations For Future Research. *Obesity Reviews*, 2(3): 159–171.
- Birch, L. L. & Fisher, J. O. (1998). Development Of Eating Behaviors Among Children And Adolescents. *Pediatrics*, 101: 539-549.
- Birch, L. L. & Fisher, J. A. (1995). *Appetite And Eating Behavior İn Children*. In G. E. Gaull (Ed.), *The pediatric clinics of North America: pediatric nutrition*. Philadelphia, PA: W. B. Saunders Company.
- Birch, L. ., Fisher, J. ., Grimm-Thomas, K., Markey, C. ., Sawyer, R., & Johnson, S. . (2001). Confirmatory Factor Analysis Of The Child Feeding Questionnaire: A Measure Of Parental Attitudes, Beliefs And Practices About Child Feeding And Obesity Proneness. *Appetite*, 36(3): 201–210.
- Davison, K. K., & Birch, L. L. (2001). Childhood Overweight: A Contextual Model And Recommendations For Future Research. *Obesity Reviews*, 2(3): 159–171.

- Cangöl, S. (2016). Erken Adolesanlarda Obeziteyi Önleyen Belirleyicilerin Transteoretik Model'in Davranış Değişim Aşamaları'na Göre İncelenmesi (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Casey, V. A., Dwyer, J. T., Coleman, K. A. & Valadian, I. (1992). Body Mass Index From Childhood To Middle Age: A 50-Y Follow Up. *Am J Clin Nutr*, 56: 14-18.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı*, (14. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stili, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi*(Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çelik, H. (2009). *Ergenlerde bağlanma stillerinin öfke ifade tarzı ve anksiyete belirtileri üzerindeki etkisi*(Yüksek Lisans Tezi). Beykent üniversitesi, İstanbul.
- Demirezen, E., ve Coşansu, G. (2005). Adölesan Çağı Öğrencilerde Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 14(8): 174-178.
- Davison, K. K., & Birch, L. L. (2001). Childhood Overweight: A Contextual Model And Recommendations For Future Research. *Obesity Reviews*, 2(3): 159–171.
- Demiriz, S., ve Dinçer, Ç. (2001). 5-6 Yaş Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Cinsiyet Ve Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150: 11.
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, And Unanswered Questions. *Review of General Psychology*, 4(2): 132–154.
- Goulet, C., Bell, L., St-Cyr Tribble D, et al. (1998). A Concept Analysis Of Parent-Infant Attachment, *J Adv Nurs (JAN)*, 28(5): 1071-81.
- Göral, K., Saygın, Ö., & Karacabey, K. (2010). Amatör Ve Profesyonel Futbolcuların Beslenme Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1):836-856.

- Görgü, E. (2015). *Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların bağlanma biçimleri ve sosyal davranışları ile annelerinin bağlanma biçimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Hill, J. O., & Peters, J. C. (1998). Environmental Contributions To The Obesity Epidemic. *Science*, 280(5368), 1371-1374.
- Harlow, H. F. (1958). The Nature Of Love. *American psychologist*, 13(12): 673.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 52(3): 511–524.
- Kahraman, S. (2015). *Ergenlerde bağlanma stillerinin saldırganlık davranışları ve depresyon düzeyi ile ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Kaplan, H. I., & Sadock, B. J. (1988). *Synopsis Of Psychiatry: Behavioral Sciences Clinical Psychiatry*. Williams & Wilkins Co.
- Kapil, U.V., & Bhavna, A. (2002). Adverse Effects Of Poor Micronutrient Status During Childhood And Adolescence. *Nutr Rev*, 60:84-90.
- Karacabey, K., & Angın, M. (2019). Farklı Okullarda Eğitim Gören 10-15 Yaş Arasındaki Çocuklarda Beslenme Öz Yeterlik Düzeyinin Belirlenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 2(2): 14-17.
- Kavlak, O., & Şirin, A. (2009). Maternal Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1): 188-202.
- Keskin, G. (2007). *Ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kurt, B. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin anneye bağlanma stilleri ile kardeş kıskançlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures For Identifying Infants As Disorganized/Disoriented During The Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the Preschool Years*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

- Matas, L., Arend, A. And Sroufe, A. (1978). Continuity Of Adaptation In The Second Year: The Relationship Between Quality Of Attachment And Later Competence. *Child Dev, 49*: 547-56.
- Morgan, C. T. (2010). *Brief Introduction to Psychology*. Tata McGraw-Hill Education.
- Müftüoğlu, O. (2003). *Yaşasın Hayat*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Pekcan, G. (2008). *Beslenme Durumunun Saptanması*. Ankara: Klasmat Matbaacılık.
- Onar, E. I. (2007). *Bağlanma biçiminin doğum sonrası depresyonla ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Otrar, M., Kurt, P. D. B., & İlkokulu, P. F. K. (2017). Marmara Anneye Bağlanma Stilleri Ölçeği (MABSÖ): Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6*(4):84-96.
- Öztürk, M. (2010). *Çocukların beslenme alışkanlıklarının Sağlık Davranışı Etkileşim Modeline göre incelenmesi* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Schneider, D. (2000). *International Trends In Adolescent Nutrition. Social Science & Medicine, 51*(6): 955–967.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi Ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*(43): 71-106.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler Ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi, 21*(57): 1.
- Soysal, A. Ş., Ergenekon, E., Aksoy, E., & Erdoğan, E. (2000). Doğum Türü Değişkeninin Bağlanma Örüntüsü Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri, 3*(2): 75-85.
- Sümer, N., Oruçlar, Y., & Çapar, T. (2015). Bağlanma Ve Bağımlılık: Kuramsal Çerçeve Ve Derleme Çalışması. *Bağımlılık Dergisi, 16*(4), 192-209.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics, 6th Edn*. Northridge. CA: California State University.

- Thompson, R. A. (2002). Attachment Theory And Research. In Child And Adolescent Psychiatry, 3rd Ed. (Ed M Lewis):164-172. Philadelphia: Lippincott Williams Wilkins.
- Troiano, R. P., & Flegal, K. M. (1998). Overweight Children And Adolescents: Description, Epidemiology, And Demographics. *Pediatrics*, 101(2): 497-504.
- Tokgöz, P., Ertem, M., Çelik, F., Gökçe, Ş., Saka, G., & Hatunoğlu, R. (1995). Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıklarının Saptanmasına İlişkin Bir Araştırma. *Beslenme Ve Diyet Dergisi*, 24(2): 229-238.
- Satman, I., & Grubu, T. I. Ç. (2011). TURDEP-II Sonuçları. *Türk Endokronoloji Ve Metabolizma Derneği*. [Http://www.Diabetcemiyeti.Org/C/Turdep-2-Sonuclarinin-Ozeti](http://www.Diabetcemiyeti.Org/C/Turdep-2-Sonuclarinin-Ozeti) [10.12.2019].
- Türk, M., Gürsoy, Ş. T., & Ergin, I. (2007). Kentsel Bölgede Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. *Genel Tıp Dergisi*, 17(2): 81-87.
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma Kuramı Ve Psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1): 24-39.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2010). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK 1 : ÇOCUK BESLENME Z-YETERLİK ÖLÇEĞİ

Sevgili ocuklar, aŐaĐıda yiyecek seçimiyle ilgili dűŐuncelerinizi belirlemeye yarayan sorular bulunmaktadır. Her bir soruyu okuduktan sonra yan taraftaki seçeneklerden sizin için en uygun olanını iŐaretleyiniz. Lűtfen cevaplariken baŐkalarının ne dűŐundűĐűnű deĐil kendinizin ne dűŐundűĐűne karar verin. Bu maddelerde doĐru ya da yanlıŐ cevap yoktur. DűŐuncenize en uygun sadece **bir seçeneĐi** iŐaretleyiniz.

	Emin değilim	Biraz eminim	Çok eminim
1. Yemekleri tuz (ilave tuz) eklemeyen yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
2. Konserve sebze yerine taze ya da dondurulmuş sebze yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
3. Aile bireylerinden patlamış mısırı yağsız ve tuzsuz yapmasını isteyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
4. Sandviç veya hamburgerine turşu yerine marul ve domates konmasını isteyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
5. Tam yağlı süt yerine az yağlı süt içebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
6. Şekerli hamur işi (hamur kızartması, kek, şekerli bisküvi) yerine tahıllı yiyecekler (yulaf ezmesi, kepekli ekmek, simit) yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
7. Şekerlemeler yerine taze meyve yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
8. Ekmeğine katıyağ (tereyağ, margarin) sürmeden yiyebileceğinden ne kadar eminsin?			
9. Yağlı tost yerine yağsız tost yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
10. Tavuğun derisini çıkarıp (derisini yemeden) yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
11. Dondurma yerine dondurulmuş ya da normal yoğurt isteyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
12. Anne ve babandan tuzlu kraker yerine galeta ya da simit almalarını isteyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
13. Patates kızartması yerine haşlanmış ya da fırında patates yiyebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
14. Kola, gazoz yerine taze sıkılmış meyve suyu ya da ayran içebileceğinden ne kadar eminsin?	()	()	()
15. Hızlı servis yapılan hazır yemek restoranına gittiğinde hamburger ve patates kızartması yerine salata yiyebileceğinden ne kadar eminsin ?	()	()	()

EK 2: MARMARA ANNEYE BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ

Açıklama: Lütfen aşağıdaki maddeleri annenizle ilişkilerinize yönelik gözlem ve izlenimlerinizi düşünerek **samimi** bir şekilde ve **boş bırakmadan** yanıtlayınız.

	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Fikrim yok	Bana uygun	Bana çok uygun
1. Anneme ihtiyacım olduğunda ona kolaylıkla ulaşabilirim.					
2. Annemle yakın olmak bana kendimi güvende hissettirir.					
3. Annemle çok yakın olmak gibi bir isteğim yok.					
4. Annemin nerede olduğunu bilmediğimde rahatsız olurum.					

5. Annemi görmediğim zamanlarda “annem beni artık düşünmüyor” diye aklımdan geçiyor.					
6. Annem benim bir şeyden rahatsız olduğumu düşünürse bana bunun nedenini sorar.					
7. Annem bana değer verir.					
8. Duygularımı ve düşüncelerimi annemle paylaşmamayı tercih ederim.					
9. Genellikle annemin beni gerçekten sevmediği hissine kapılırım.					
10. Beklediğim kadar sevgi ve ilgi göremediğim için anneme kızgınım.					
11. Annem bana çok yakın olmak istediğinde kendimi gergin ve rahatsız hissediyorum.					
12. Annemle yakın olmak, ona sarılmak gibi bir ihtiyacım yok.					
13. Annemin beni sevdiğini hissediyorum.					
14. Benden uzakta olduğunda annemin kardeşime benden daha çok ilgi duyabileceği korkusunu yaşarım.					
15. Annemle çok yakın olursak annem tarafından incitileceğimden korkarım.					
16. Annemin yanında kendimi sakin ve huzurlu hissedirim.					
17. Annemle ayrıldığımızda onun beni terk edeceği gibi bir endişe yaşamam.					
18. Annemin ona verdiğim değer kadar bana değer vermemesinden endişelenirim.					
19. Annemle yakın olmak beni korkutur.					
20. Annemle yakın olmak bana huzursuzluk verir.					
21. Annemle hemen hemen hiçbir şeyimi paylaşmam.					
22. Annem beni farklı bir kişi olmam için değiştirmeye çalışmaz.					
23. Annem yaşadığım sorunlarla yakından ilgilenir.					
24. Ben annemle yakın olmayı çok istesem de korkarım annem bunu pek istemiyor.					
25. Annemin benim onu sevdiğim derecede beni sevmeyeceğinden korkarım.					
26. Annemin yardımına ihtiyaç duyduğumu kabul etmek zoruma gidiyor.					
27. Annem bana çok fazla sarıldığında rahatsız olurum.					
28. Annemin bazen benim istediğim kadar benimle yakın olmak istemediğini düşünüyorum.					
29. Anneme tamamen güvenmek zordur.					
	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Fikrim yok	Bana uygun	Bana çok uygun
30. Yardıma ihtiyacım olduğunda annemden yardım isteyebilirim.					

31. Annem yaşadığım sorunları onunla paylaşmam için beni cesaretlendirir.					
32. Bana göre annemle aramızdaki ilişkinin ne kadar yakın olduğunun hiçbir önemi yok.					
33. Annemle çok yakın olmadığım sürece rahatım.					
34. Çok yakın olma isteğimin bazen annemi benden uzaklaştırdığını düşünüyorum.					
35. Annem uzun süre evde olmadığında kendimi kötü hissederim.					
36. Yaşadığım sorunları çözmemde annem beni cesaretlendirir.					
37. Annem tüm duygu ve düşüncelerime karşı saygılıdır.					
38. Kendimi annemden bağımsız hissederim.					
39. Annemle çok yakın olmak istediğim halde onun bundan hoşlanmamasından korkuyorum.					
40. Bir sorunum olduğunda bunu anneme rahatlıkla anlatabilirim.					
41. Annemle tüm duygu ve düşüncelerim hakkında rahatça konuşabilirim.					
42. Anneme olan sevgimi göstermek için içimden bir şey yapmak gelmiyor.					
43. Annemin beni gerçekten sevmediği duygusuna kapıldığım oluyor.					
44. Annemin bana değer verdiğinden şüphem yok.					
45. Ailemle ilgili kararlar alınırken annem benim görüşlerimi de alır.					
46. Sorunlarımı, endişelerimi annemle konuşurum.					
47. Zaman zaman annemin beni terk edebileceği korkusuna kapılırım.					
48. Gerçekteki düşüncelerimi ve duygularımı bilirse annemin artık beni sevmeyeceğinden endişeleniyorum.					
49. Anneme kendimi açmakta zorlanırım.					
50. Annemle yakın bir ilişki kurmak benim için çok zordur.					
51. Annemle yakın bir ilişkimiz var.					
52. Annemle olan ilişkimde zaman zaman onu boğduğumu düşündüğüm oluyor.					
53. Keşke annem de beni onu sevdiğim kadar sevse.					
54. Annemle ilişkilerimde ona kolayca güvenemiyorum.					

EK 3: ÖLÇEK İZİNLERİ

gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>

MARMARA ANNEYE BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ

4 ileti

gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>
Alıcı: motrar@marmara.edu.tr

25 Nisan 2018 13:54

Merhaba hocam,
İsmim Gizem Gümüş. Psikoloji lisans mezunuyum. Şuan Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı'nın ikinci sınıfında eğitime devam etmekteyim. Tezim için BAĞLANMA STİLLERİ ve BESLENMEYİ ilişkilendirebileceğim bir çalışma hazırlamayı düşünüyorum. İziniz olursa MARMARA ANNEYE BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ'Nİ incelemek istiyorum. Çalışmanızı benimle paylaşırsanız çok mutlu olurum. Olumlu ya da olumsuz dönüşünüzü beklemekteyim.

İyi çalışmalar.
Sevgiler...

Dr. Mustafa Otrar <motrar@marmara.edu.tr>
Alıcı: gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>

6 Mayıs 2018 16:47

Merhaba Gizem Hanım,

Ölçeğin psikometrik bilgilerini içeren makale ve ölçeğin kendisini incelemeniz için ekte sunuyorum.

Ölçeği tezinizde kullanmaya karar verirsiniz puanlama ile ilgili bilgileri ve kullanım iznini içeren metni gönderirim.

Kolaylıklar dilerim.

..><(((?>`..,`~`...><(((?>..

Dr. Mustafa OTRAR

T.C.Milli Eğitim Bakanlığı

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Kurul Üyesi

Serhat Mah. 1290. Sokak No.1

06374 Yenimahalle - Ankara

Tel: 0312 413 43 00 / 4479

Faks: 0312 413 45 19

e-posta: mustafaotrar@meb.gov.tr

Marmara Üniversitesi

Atatürk Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı

gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>

ÇOCUK BESLENME ANKETİ HAKKINDA

4 ileti

gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>
Alıcı: lerdim@istanbul.edu.tr

25 Nisan 2018 10:29

Merhaba hocam,
İsmim Gizem Gümüş. Psikoloji lisans mezunuyum. Şuan Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı'nın ikinci sınıfında eğitimime devam etmekteyim. Tezim için psikoloji ve beslenmeyi ilişkilendirebileceğim bir çalışma hazırlamayı düşünüyorum. İzininiz olursa geçerlik güvenirliğini yapmış olduğunuz ÇOCUK BESLENME ANKETİ'Nİ incelemek istiyorum. Çalışmanızı benimle paylaşırsanız çok mutlu olurum. Olumlu ya da olumsuz dönüşünüzü beklemekteyim.

İyi çalışmalar.
Sevgiler...

LEYLA ERDİM <lerdim@istanbul.edu.tr>
Alıcı: gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>

25 Nisan 2018 18:38

İstediğiniz belge ektedir. İyi çalışmalar dilerim.

25 Nisan 2018 10:29 tarihinde gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com> yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

 ÇOCUK BESLENME ANKETİ.docx
24K

gizem gümüş <gizemgumus24@gmail.com>
Alıcı: LEYLA ERDİM <lerdim@istanbul.edu.tr>

25 Nisan 2018 18:52

Teşekkürler

25 Nis 2018 Çar 18:38 tarihinde LEYLA ERDİM <lerdim@istanbul.edu.tr> şunu yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

EK 4: ETİK KURUL İZİNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/02/2019-E.923

Sayı : 20292139-050.01.04
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Gizem GÜMÜŞ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
Öğrencisi

Kurulumuz 19.02.2019 tarihinde toplanarak, "Ortaokul Öğrencilerinin Anneye Bağlanma Stilleri ile Beslenme Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanızda kullanmak üzere kurula sunmuş olduğunuz Etik Kurul Başvuru Formunuzu onaylayarak imza altına almıştır. Araştırmanızın Etik Kurul Onay Formu ekte yer almaktadır. Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Nasuh USLU
Kurul Başkanı

Ek: Etik Kurul Onay Formu (3 sayfa)

26/02/2019 Yönetici Asistanı

: Zeyneb Funda TEZ

Mevcut Elektronik İmzalar

Evrak Doğrulama İçin : <https://cbvs.izu.edu.tr/en/Vision/Doğrula/156T8K>
NASUH USLU (Etik Kurulu Başkanlığı - Kurul Başkanı) 26/02/2019 11:35

Adres : Halkalı Caddesi No: 2 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon No : 444 97 98 Faks No: +90 (212) 693 82 29

Ayrıntılı Bilgi : Zeyneb Funda TEZ
Unvan : Yönetici Asistanı

